

Hiprus

Naoa itəm kəməte tuwin kəm noanol rəha Isrel

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Hiprus

?Pah təməte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təməte naoa u. Etəm təməte naoa u təməsəteən nərgin e naoa. Etəm təməte təməsəplanən Iesu Kristo. Məto təməto Namnusən Təwir o netəmim pisin-pisin min itəm kəmotəplan Iesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təməte naoa u, məto-inu ilau kiatur nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nikilat təht məmə Pol təməte, məto nikitat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmələhəu-pən nərgin, məto nərgin tikə e naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u kəm netəm Isrel itəm kotahatətə e Kristo Iesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan məsin e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wirən nəukəti Namnusən Təwir.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəm Isrel koatərəkin netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo. Nikilat təpou ron. Təwir məmə ilat okotəto məmə nahatətəən rəhalat in nipahrienən, kən Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

?Təməte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nikilat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis taprəkis-in nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo. Məto nolən min nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmin min əm rəha natimnat min itəm Iesu otol. Kəmotətə naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə Iesu Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, tahmen-pən e ien min, ne nagelo min, ne Moses, ne Aron ne pris min. Nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo in təwir pik taprəkis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nipahrienən məto-inu natimnat rafin rəha Oltesteman təmuwa mol

nipahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nimisən rəhan in tahmen əm məmə otos-irəkis nolən rat min rəha etənim.

Kristo təmol əp Uhgın kəm itat

1 ¹Aupən ikin, Uhgın təmatən^a nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tipitat min e nian tepət ne suatip pisin pisin min. ²Məto roiu əh, kinotegu-pən e nammun nian,^b kən tınatəghat ətuatip əm kəm kitat e Nətin, itəm in təmiləs-ipər məmə otərəməərə e nautə rafin rəha tata rəhan.^c Kən e Nətin əh, in təmol natimnat rafin e nətueintən.^d ³Nəti Uhgın in nəhag-əhagən rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgın.^e In təməru ətuatip rəhan tata e natimnat rafin.^f In tatəmik ətain natimnat rafin e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.^g Nian in təmimis rəkis məmə otafəl rəkis rəhatat nolən rat min,^h kən in tatəpələh e rəhn matip kig, ikin rəha nəpətən ne nisaiiən, e neai.ⁱ

Nəti Uhgın u, in ilis taprəkis-in nagelo min

⁴Tol nəhlan, Uhgın təmiləs-ipər rəkis Nətin u, kən in ilis taprəkis-in nagelo min, tahmen-pən məmə nərig u itəm Uhgın təmos-ipən kəm in, in ilis pik taprəkis-in nərgilat rafin.^j ⁵Uhgın təməsən agin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”^k

Məto in təməghat nulan kəm Iesu. Kən Uhgın təməsən agin-əhən kəm nagelo kit məmə,

“Io tata rəham,

kən ik onəkuwa nətik.”

Məto in təməghat nəhlan kəm Iesu.^l

⁶Məto e nian Uhgın tahl-ipa Nətin itəm təmaupən maiir^m tuwa e nətueintən, kən in tən məmə,

“Pəs rəhak rafin nagelo min,

nipinəgilat taru nisip e nisaiiən, motənwiwi in.”

⁷Nian Uhgın tatəghat-in nagelo min, in tatən məmə,

---

a 1:1 Hip 2:2 **b** 1:2 1 Pita 1:20 **c** 1:2 Sam 2:8 **d** 1:2 Jon 1:1-3; Kol 1:16
e 1:3 Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4 **f** 1:3 Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4
g 1:3 Kol 1:17 **h** 1:3 Taet 2:14 **i** 1:2-3 Fil 2:5-11; Kol 1:15-18. **j** 1:4 Efes 1:20-21; Fil 2:9
k 1:5 Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13 **l** 1:5 Mat 3:17 **m** 1:6 Katən məmə in təmaupən maiir məto-inu təmaupən maiir e pian min. Katəghat-in nəhlan Iesu, məto-inun in təmaupən matig, uarisig natimnat min rafin (Əplan min Kolosi 1:15). Tol nəhlan, kən natimnat rafin min, in rəhan əm. Tatos nəpətən ne nisaiiən nəhlan tahmen e suakəkə itəm təmaupən maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29.

- “Io emol rəhak nagelo min
ilat kotahmen e nimətag itəm tətən ikin min rafin, matol rəhak
wək.
Ilat iolwək min rəhak, tahmen e nigəm.”^{n o}
- ⁸ Məto təmatəghat-in Nətin kən matən məmə,
“Uhgın, rəham nərəmərəən otətətig lilin, namnun tikə.
Kən nətuatipən in nəlnal rəha nərəmərəən rəham.
⁹ Ik nəmolkeike əm nətuatipən
kən metəhau nolən eko-eko min.
Tol nəhlan, io u, rəham ətuatip Uhgın,
io emələhəu əupən ik, kən ik ilis e ik min neen.
Kən emol-pən oel e rəhm-kapə, tatəgətun məmə ik kig,
matol nikim tagien taprəkis-in ik min neen.”^p
- ¹⁰ Kən Uhgın tatən-ipən min kəm in məmə,
“Tərəməra, e nətuounən, ik nəmol nətueintən u,
mol in təkaskik.
Kən e nelməm atip əm,
ik nəmol natimnat rafin itəm kotətig e neai.
¹¹ Natimnat min u rafin, ilat okəpanotikə,
ilat okotoas tahmen e niməhan itəm təməmnəmit,
məto ik nətətig lilin əm.”^q
- ¹² Ik onakaiu-aiu ilat,
tahmen əm məmə etəmim təmaiuiui rəhan niməhan.
Ik onakəuhlin natimnat min u,
tahmen e etəmim təmikis rəhan niməhan,
məmə in otətəut-in in pisin.
Məto ik, nəkətətig lilin əm nulan,
kən okol nəsimisən nian kit.”^r
- ¹³ Uhgın təməsən-ipən agin-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,
“Ik əpələh e rəhak matip, ikin rəha nepətən ne nisiaiən,
kən matəsahgin.
Pəs io ekos-iəhau rəham tikimir min,
mol ilat kotahmen e niməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.”^{s t}
- ¹⁴ Məto nagelo min, ilat iolwək min əm. Nagelo min, ilat narmin
min itəm Uhgın təmahli-ipa məmə okoatehm netəmim itəm okotos
nəmegəhən ron.

n 1:7 Sam 104:4   **o 1:7** Nimətag ne nigəm kəmueia nian Uhgın təmos-ipa Lou.

Hip 2:2; 12:18-21.   **p 1:9** Sam 45:6-7   **q 1:11** Aes 34:4; 51:6; Nol Əpən 6:12-17

r 1:12 Sam 102:25-27   **s 1:13** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “ekol rəham tikimir min
ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matətipər nelkəm lan,” kən nipətən u məmə, “Oekol
ik ilis agin taprəkis-in rəham tikimir min.”   **t 1:13** Sam 110:1

Nən-iəhauən itəm o nuwinən e naiəh

2 ¹Iesu in ilis pik. Tol nulan, təwir məmə kitat okotətəlig-in wir nat naka itəm kitat kəmotətə,^u məmə naiəh rəha nitəhəi təsiləsən kitat. ²Nəghatən^v itəm nagelo min kəmoatən-iarəp^w in nīpahrienən, kən netəmim ilat okotos nalpīnən o nətghələn Lou ne nəlpah-inən nolən nat Lou tatən. ³?Tol nəhlan, kən kitat okotəhrol nulan motagim okəmə kitat kotol nat əpnəpīn əm e nosmegəhən asol əh rəha Iesu? Nosmegəhən u, itəm Iərəməərə təmaupən mən-iarəp, kən netəm min u itəm kəmotətə, ilat kəmotəgətun kəm kitat məmə in nīpahrienən.^x ⁴Uhgin təmatig mol min nəfigəmən o nəghatən əh e nolən nəmtətīn min, ne natimnat min itəm narmi netəmim tatiwig ron, ne nat pīspīs min, ne nos-ipamən nəsanənən min rəha Narmin Rəha Uhgin o nolən wək.^y

Iesu təmuwa mahmen e pian min

⁵Nagelo min okol kəsotərəməərəən e nətueintən itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in.^z ⁶Məto-inu Naoa Rəha Uhgin tatən məmə,

“Etəmim in nat əpnəpīn əm,
məto ik, nīkim tatəht in, ik nəsaluinən,
kən ik natehm wir nəti etəmim.”^a

⁷E nian əkuəkīr əm itəm ik nəmos-iəhau in, teiuaiu ləhau e nagelo min, kənu mos-ipən nərəməərəən ne nepətən ne nīsiəiən kəm in.

⁸Kən ik mos-ipən nepətən məmə in otərəməərə e natimnat rafin.”^{b c}

Roiu əh, tatən məmə, “natimnat rafin,” nīpətīn un məmə Uhgin təsapəsən nat kitiəh ne məmə etəmim təsərəməərəən lan. Məto kitat kəsotehmən əh natimnat min əh kotuwa. ⁹Məto nat kitiəh kitat kəmotəhm, inu Iesu, itəm “e nian əkuəkīr əm nəmos-iəhau in teiuaiu ləhau e nagelo min” kən roiu əh “kinos-ipən nepətən ne nīsiəiən kəm in” məto-inun in təmos nahməən mīmīs o kitat. Əwəh, e nəwīrən rəha Uhgin, Iesu təmīmīs o netəmim rafin e nətueintən.”^d

¹⁰Uhgin təmol natimnat rafin məto-inun in təmolkeike mihin, kən natimnat rafin kotatig-pən e nelmin.^e Kən təwir agin məmə Uhgin təmol Iesu u, təmaupən mohatip nol o nosmegəhən netəmim, in təməto nahməən e nīmīsən, məmə in tətuatip agin^f o nəmīkən nenəti Uhgin min tepət kotuwīn katig e nəhag-əhagən rəha nəwīrən ne nəsanənən rəhan.^g

---

u 2:1 Rom 11:22 **v 2:2** Nəghatən u tatəghat-in, in Lou rəha Moses. **w 2:2** Wək 7:53
x 2:3 Hip 10:28-29; 12:25 **y 2:4** Mak 16:20 **z 2:5** Netəm Isrel ilat koatən məmə
nīpahrienən məmə nagelo min ilat koatərəməərə roiu ikin min rafin e nətueintən; Dut 32:8.
a 2:6 “nəti etəmim,” inu Iesu. **b 2:6-8** Sam 8:4-6 **c 2:8** Jen 1:26; Nol Əpən 20:4,6;
22:5 **d 2:9** Fil 2:8-9 **e 2:10** Rom 11:36 **f 2:10** Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 **g 2:10** Luk 24:26;
Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7

¹¹Iesu in tatol rəhan netəmim kotasim, məmə rəha Uhgın əm, rəhalat nolən rat tikə.^h Kən Iesu ne rəhan min netəmim, rəhalat tata kitiaə əm. Tol nəhlan kən Iesu in təsaulisən məmə otaun-in ilat u məmə pian min ne winin min.ⁱ ¹²In təmən-ipən kəm Uhgın məmə,

“Io oekən-iarəp ik kəm piak min ne winik min ne natimnat min itəm ik nəmol.

Oekan napuən mənwiwi ik e nuəfiminən asol e niganəmtilat.”^j

¹³In tatən min məmə,

“Io oekələhəu-pən nahatətəən rəhak e Uhgın.”^k

Kən matən min məmə,

“Io u, itimat nisualkələh itəm Uhgın təmos-ipa kəm io.”^l

¹⁴Nisualkələh min əh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nıpətilat ne nitalat əh-ikin. Ilat u netəmim agin-əh əm. O nat u, Iesu təkəkəike muwa e nətueintən mos nıpətin ne nitan tahmen əm elat məmə in otuwa pialat pahrien.^m Təmöl nəhlan məmə in otimis, kən nimisən rəhan, in otərəkin nəsanənən rəha İərmis, itəm tətəskəlīm nəsanənən rəha nimisən.ⁿ

¹⁵Məto-inu netəmim koatəgin nimisən.^o Nəginən rəhalat tətəskəlīm ətain ilat nian rafin, tahmen əm məmə ilat slef min. Məto Iesu in təmimis məmə otiuw rəkis netəm min u, məmə sənəmə ilat slef min. In təmikis ilat. ¹⁶Kotitun əsas məmə sənəmə in təmasitu e nagelo min, məto in təmasitu e noanol min rəha Epraham.^p

¹⁷Iesu təike mos nıpətin ne nitan nəhlan, məmə in otuwa mol tahmen e pian min e nolən min rafin,^q məmə in titun nasəkitunən^r kitat, kən koatəgile lan. In otəkəike muwa mol nəhlan, təgətun məmə in pris asol agin pahrien, tatol wək rəha Uhgın, kən məmə in otılpin neməha rəha Uhgın. ¹⁸Kən roiu əh, nian Setan tatos-ipən-os-ipən kəm ilat, kən Iesu titun nasituən elat, məto-inu in min, in tinəto tərət rəkis nian Setan təmos-ipən-os-ipən kəm in.^s

Iesu in taprəkis-in Moses

3 ¹Piak min ne winik min, Uhgın tinaun-in^t kələh kitat min itəmat o nuwinən e nego e neai, kən mol məmə kitat netəm iasim. Məto-inu Iesu tətəsitə nulan e kitat, itəmat onəkotəkəike katətəlig-in pik Iesu əh, in aposol kən in pris asol agin rəha nəfakən rəhatat itəm kitat koatən-iarəp. ²Uhgın təmİLəs-ipər Iesu məmə in otol wək u, kən in təmöl nəwia Uhgın e natimnat rafin, tahmen e Moses aupən təmöl nəwia Uhgın e rəhan wək rafin, məmə in otatehm wir nimə, inu netəmim rəha Uhgın.^u

h 2:11 Hip 13:12; Efes 5:26 **i** 2:11 Mat 28:10 **j** 2:12 Sam 22:22 **k** 2:13 Aes 8:17
l 2:13 Aes 8:18; Jon 10:29 **m** 2:14 Jon 1:14 **n** 2:14 Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10;
 1 Jon 3:8 **o** 2:15 2 Tim 1:7 **p** 2:16 Aes 41:8-9; Luk 3:8 **q** 2:17 Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15;
 5:1,8-9 **r** 2:17 Hip 5:2 **s** 2:18 Hip 4:15 **t** 3:1 Rom 8:28 **u** 3:2 Nam 12:7

³Ilau kərən kətioal nəwia Uhgın, məto etəm təmiləkin nimə, netənim koatiləs-ipər nərigin ron taprəkis-in nimə itəm in təmol. Kən e nolən kitiaħ əm, tətuatip məmə Uhgın otiləs-ipər Iesu taprəkis-in Moses. ⁴Kən nimə min rafin, netənim koatiləkin, məto Uhgın in təmiləkin natimnat rafin itəm tətətig. ⁵Moses in iolwək kit e nıpəgnoa nimə rəha Uhgın, itəm tatol nəwia Uhgın, matehm nimə rəhan, inu netənim rəha Uhgın. Kən nəmegəhən rəha Moses tatəpsen-pən natimnat itəm Uhgın otəpanəgətun. ⁶Kristo, in min tatol nəwia Uhgın. Məto sənəmə in iolwək əm kit tahmen e Moses. In Nətin, kən tatos nepətən o nərəməərəən e rəhan nimə. Kən okəmə kitat kəsotəginən, kən motalkut məmə okotətul əskasik^v o nat in itəm kitat kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat lan, kən motausit ron, kən nıpahrienən məmə kitat u, netənim rəhan, kitat rəhan nimə.^w

Oatehm məha-məha itəmat min e nahatətəən rəhatəmat

- ⁷Nəghatən u inu, Narmin Rəha Uhgın təmən e Naoa Rəha Uhgın məmə,
 “Roiu əm, onəkotəkəike moatətəlig-in nəwian,
⁸məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,
 tahmen e tipitəmat min ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhgın,
 nian ilat kəmoatek asgəwın Uhgın e ikin taruən-aruən ikin.^x
⁹Ikin əh, tipitəmat min kəmotəkəike kəm io məmə okotəplan rəhak
 nəsanənən,
 nat ənnapın ilat kəmotəplan pap natimnat min itəm emol o nup foti.^y
¹⁰Kən io iatol neməha kəm ilat, kən matən məmə,
 ‘Nikilat tətən isəu ron io nian rafin.
 Kən ilat motapəs nolən nat itəm iatən kəm ilat.’
¹¹Neməha təmol io,
 kən ekos noanawıl kit mən məmə,
 ‘İlat okol kəsotuwinən e ikin katos namegən ron io ikin.’”^{z a}
¹²Piak min ne winik min, oatehm wir itəmat min o nat u. Otol
 məmə nikitəmat atip otəsəratən kən kit təsəpəsən nahatətəən, mol
 məmə nəkotəuhlin-pən itəmat isəu o Uhgın itəm tatəmegəh. ¹³Uhgın
 təmən “Roiu əm,” kən nian u “roi” tətətig əh. Tol nəhlan, nəkotəkəike
 moatəghat roiu kəm itəmat min, moatehm məha-məha itəmat min nian
 rafin, məmə nolən rat otəseiue-inən itəmat kit mol rəhn-kapə təskasik o
 Uhgın. ¹⁴Məto-inu okəmə kitat kotətul timtim mətoarus-pən namnun,
 motahatətə e Uhgın təskasik miəkis, tahmen əm məmə inu kəmotətuoun
 motahatətə wi əm lan, kən tatəgətun məmə kitat kınəotəs kələh natimnat
 min rəha Kristo. ¹⁵Məto sotaluinən nəghatən itəm kəmən,

v 3:6 Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 w 3:6 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5 x 3:8 Eks 17:1-7;
 Nam 20:2-5 y 3:9 Nam 14:3; Dut 1:3; Wək 7:36 z 3:11 Nam 14:21-23
 a 3:7-11 Sam 95:7-11

“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian
məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik,
tahmen e tipitəmat min ilat kəmoatol mihin aupən
moatəht nəwia Uhgın.”^b

¹⁶?Kən pah min un itəm kəmotəto pap nəwia Uhgın, məsotolən? İlat un Moses təmit-irəkis ilat İjip.^c ¹⁷?Pah min un kəmotol Uhgın neməha tol o nup foti? İlat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəme motimis moatəməhl əpnəpin əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.^d ¹⁸?Kən pah min un Uhgın təmatəghat kəm ilat, matos noanawil məmə ilat okəsotuwinən motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In təmatəghat kəm netəm kəmotəht nəwian.^e ¹⁹Kən kitat koatəplan məmə kəməsegəhan-inən ilat məmə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, mətə-inu ilat kəsotahatətəən lan.

Ikin katos namegən o Uhgın ikin

4 ¹Mətə kitat u, Uhgın təmən-İəkis rəkis məmə kitat kotitun nuwinən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nənİəkisən u, tatətul əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatəto itat, kən moatəgin məmə kitat kit okol mətan təsosən namegən əh. ²Mətə-inu kitat kinotəto rəkis namnusən təwir məmə Uhgın təmol əpen-əpenə ikin kit o namegən rəhatat, tahmen əm məmə inu netəm aupən kəmotəto nəghatən mihin. Mətə nəghatən əh, təməsasituən elat, mətə-inu ilat kəmoatəto əm, məsotahatətəən lan. ³Mətə-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwinən imə, ikin katos namegən ron ikin. Mətə rəha netəm min u itəm kəsotahatətəən lan, Uhgın təmən məmə,

“Neməha təmol io, kən ekos noanawil kit, mən məmə,

‘İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin.’”^f

Təmən nəhlan, nat əpnəpin məmə tinol əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən. ⁴Kitat kotitun məmə tinol əpen-əpenə rəkis lan, mətə-inu Naoa Rəha Uhgın in tatəghat-in Sapat, matən məmə, “Təmol nətueintən, kən e nian sepin lan, Uhgın təməmeg e rəhan wək.”^g ⁵Mətə ikin min neen e Naoa Rəha Uhgın, Uhgın tatən məmə, “İlat okol kəsotuwinən ikin katos namegən ron io ikin.”^h

⁶Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgın ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwin ikin. Mətə netəm min u aupən itəm kəmotəto namnusən təwir, ilat kəmotəmik-arəpən-in nuwinən ikin katos namegən ron ikin, mətə-inu kəmotəht nəwia Uhgın. ⁷Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgın təmələhəu min nian kit min o nuwinən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgın təmən-İarəp nat u kəm Təfit məmə,

b 3:15 Sam 95:7-8; Hip 3:7-8   **c 3:16** Nam 14:1-35   **d 3:17** Nam 14:29; 1 Kor 10:1-13
e 3:18 Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11   **f 4:3** Sam 95:11; Hip 3:11   **g 4:4** Jen 2:2
h 4:5 Sam 95:11

“Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik.”ⁱ

⁸Nikitəmat tuəh-tu suah u Josua^a aupən. Okəmə Josua təmos-ipən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwin Kenan, kənu Uhgın okol təsən minən məmə otələhəu nian kit min məmə in nian rəha nuwinən imə ikin katos namegən ron ikin.^k ⁹Kən tol nəhlan, kən in təmə nian pisin kit min, nian əh-ikin tətətig əh o rəhan netəmim məmə okotuwin motos namegən, e nolən kitəh əm itəm Uhgın təməmeg mihin e rəhan wək min aupən, e nian rəha Sapət. ¹⁰Məto-inu etəm tatuwin imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, təhmen əm e Uhgın itəm təməmeg e rəhan wək aupən.^l ¹¹O nat u, kitat okotalkut əskasik məmə okotuwin imə motos namegən u. Təsəwirən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən itəm kəmotəht nəwia Uhgın, moatəme.

¹²Məto-inu Naoa Rəha Uhgın,^m in tatəmegəh məsanən mitahləpik e wək rəhan.ⁿ Kən in təhmen e naip tasilə e nikalın kərən mil.^o In titun nətarerəhən matəplan nətəligən min ne nikin pisin pisin min e netəmim, təhmen əm e naip itəm tətətarerəh matəplan ikin tatilpin min ikin e nikilkilitəm ne nəhau imə agin. In tətakil nətəligən min ne nolən anion min e nikitəm.^p ¹³Uhgın tatəplan natimnat rafin e nətueintən təhmen əm məmə kəməte kitalkin-italkin katəpik, koatəməhl piəpiə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafin agin natimnat itəm kəmotol kəm Uhgın u inu.^q

Iesu in təmuwa pris asol agin itəm təwir maprəkis, məto-inu in Uhgın pap, məto təmuwa etəmim

¹⁴Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlim-iəkis nahatətəən rəhatat itəm kinoatən-iarəp rəkis, məto-inu kitat koatos pris asol agin kit rəhatat in iahgin. Inu Iesu, Nəti Uhgın, itəm tinuwin rəkis imə e nego e neai.^r ¹⁵Məto-inu rəhatat pris asol agin, in Pris kit itəm tətəto wir nikitat, matəto wir otəhrol kitat kəsotahmenən, məto-inu natimnat rafin itəm tatek asgəwin kitat e nəmegəhən, natimnat kitəh min əm, kinotek asgəwin rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol agin, in tinitun rəkis rəhatat nəpouən min.^s Məto nat kitəh əm un, in təsolən nat tərət kit. ¹⁶O nat u, pəs kitat kəsotəginən o nuwamən iuəhkir o jea rəha kig^t u,

i 4:7 Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 j 4:8 Josua in nərgin kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgin u Iesu, nərgilau təhmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-ipən namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, nəmegəhən rəha Josua in tatəpsen-pən nat itəm Iesu otəpanol, mos-ipa namegən pahrien kəm kitat. k 4:8 Dut 31:7; Jos 22:4 l 4:10 Jen 2:2; Hip 4:4 m 4:12 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48 n 4:12 Aes 55:11; Jer 23:29 o 4:12 Efes 6:17 p 4:12 1 Kor 4:5 q 4:13 Nol Əpən 2:23 r 4:14 Hip 7:25 s 4:15 Hip 2:17 t 4:16 Jea rəha kig u, in Uhgın tatəpələh ikin, kən matəməmə, məto o natimnat min itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa təhmen e Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin itəm Oltesteman tatəghat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). Ikin əh inəh, itəm Uhgın tətəsəkitun kənu matəhlman nəwirən rəhan ikin kəm itat kən mətəfəl rəkis nolən rat min rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmaiu otat, kən təməəkən-rəkin rəhan neməha.

tətatwte-in rəhan nəwīrən kəm kitat. Kən ikin əh, in otasəkitun itat, kən mos-ipa nəwīrən kəm kitat e nikin agien, e nian rəha nəratən otuwa otat.^u

5 ¹Kitat kotitun məmə nian rafin Uhgīn tatitəpun suah kit kən matiləs-ipər in məmə otuwa pris asol agin, məmə in suatip rəha netəmim okotuwin o Uhgīn. In suatip rəhalat o nos-ipənən natimnat kəm Uhgīn, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat min.^v ²Roiu əh, məto-inu pris asol agin u in etəmim kit, in titun nolən timətig əm o netəmim,^w nat ərnapin məmə ilat kotəruru agin nat itəm tətuatip, ilat kotagim rəkis e suatip, məto-inu in min, in təsahmenən, in tatol təfagə rat^x nian tərət. ³In tatol təfagə rat nəhlan, kən tol məmə e nian rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan atip təfagə, kən matig mol min rəha netəmim min.^y

⁴Suah kit okol təsənən məmə in otol wək rəha pris asol agin, matiləs-ipər atip in. Kəpə, Uhgīn otəkəike maun-in rəhan kit etəmim məmə in otol wək u, tahmen əm məmə inu təmaun-in mihin Eron auppən.^z ^a ⁵Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ipər atipən in məmə in pris asol agin. Məto Uhgīn in təmitəpun, kən mən-ipən kəm in məmə,

“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.”^b

⁶Kən ikin kit min e Naoa Rəha Uhgīn,^c in tatən məmə

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek auppən,^d ^e

kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwīn matuwīn nammun tikə.”

⁷E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgīn, matətapəh-in nasituən, mətasək əfəməh, nahui nəmtin titaiəh. Uhgīn tatos nəsanənən o nosmegəhən in e nimisən. Kən in təmatisiai-in Uhgīn, kən matol nəwian,^f kən o nat u, Uhgīn təməto in.^g ⁸Nat ərnapin məmə Kristo in Nəti Uhgīn, məto in təməto nahməən. Tol nəhlan, nahməən rəha Iesu, təmol in titun wir nipəti nolən nəwia Uhgīn,^h ⁹kən təmuwa etəm ətuatip rəha nolən wək rəha pris asol agin rəhatat. Kən in təmol suatip o nosmegəhən lilin rəhan netəm min u koatol nəwian, matos wir ilat, matuwīn matuwīn nammun tikə. ¹⁰Kən Uhgīn təmos-

u 4:16 Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5 v 5:1 Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9

w 5:2 Hip 2:17-18 x 5:2 Hip 4:15; 7:28 y 5:3 Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7

z 5:4 Hip 5:1-4 koatəghat-in ətuatip wək itəm pris asol agin min kəmotol auppən, muwa mətoarus nian netəm Rom kəmotərəkīn Nimə Rəha Uhgīn e nup fote tinuwīn rəkis uarisig Iesu təpanimis.

a 5:4 Eks 28:1; Nam 18:7 b 5:5 Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5

c 5:6 Sam 110:4 d 5:6 Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22 e 5:6 Melkisetek

(Jen 14:18) in kig rəha Salem (Salem u, nipətin u, Nəməlinuən) kən in pris rəha Uhgīn Ilis

Pik. In təmətatig e nian rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek məto-inu in pris ne

in kig min. Məto noanol rəha Eron min, ilat pris min əm, məto sənəmə kig min; Hip 7:2.

f 5:7 Luk 22:42 g 5:7 Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46 h 5:8 Fil 2:6-8

ipən nəriḡ u kəm in, mēmə in pris asol aḡin tahmen əm e suaḡ u Melkisetek aupən.ⁱ

¹¹Itimat emotos nəghatən tepət mə ekotən-ipinə kəm itəmat, mēmə Iesu in pris asol aḡin tahmen e Melkisetek. Məto tiəkis pik o nən wirən ilat rafin kəm itəmat, məto-inun itəmat nəkoatəlpah-in pik nətoən nat kit kən mitun. ¹²Itəmat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwir mēmə itəmat ninotuwa rəkis iəḡətun min rəha nəghatən rəha Uḡgin. Məto kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəike kəḡətun min itəmat, tətououn min e nəukətin nəghatən min rəha Uḡgin. Nipahrienən u, itəmat ninotahmen-in rəkis nunən nagwənən əskasik min, məto nəkotahmen əm mēmə kətapinahin əh itəmat.^j ¹³Məto e netəm min u itəm koatəmāh əh nəhlan, ilat u nisualkələh mətmətiḡ, itəm koatəkəku əh, kəsotenatiḡ wirən əh o nitunən nəḡətunən min rəha nolən ətuatip. ¹⁴Məto nagwənən əskasik in niḡi netəm rəhalat nitunən tinimətə rəkis, itəm kəmotiuw rəhalat nətəliḡən o nitunən natimnat pišin pišin min itəm tətuatip ne itəm tərat, kən ilat moatol itəm təwir,^k in əm in əm.

6 ¹Tol nulan, təwir mēmə kitat okəsotəḡətun minən nəukəti^l nəḡətunən rəha nahatətəən e Kristo, məto pəs kitat okoatəkəike moatuwin mēmə okotimətə e Iesu Kristo. Kitat kinotəuhlin rəkis kitat e nolən min itəm kotitun nit-ipənən item e nimisən.^m Kitat kinotahatətə rəkis e Uḡgin. Tahmen əm mēmə kinotafəl rəkis nəme nimə. Nian əh-roiu in rəha nəḡpəhap-inən nimə. ²Kitat kinotitun rəkis nəḡətunən min rəha nolən pišin pišin min rəha naikuasən, kən minotitun rəkis nəḡətunən min rəha nələhəu-pənən nelmitəm e rəhn-kapə etənim, o nəfakən lan. Kən kitat kinotitun rəkis mēmə kitat okotətul min e nimisən, kən motitun min mēmə Uḡgin otakil netənim, kən mos-ipən nalpinən lilin rəhan kəm netəm kotol təfəḡə rat. Natimnat min u, kitat kinotəghat-in rəkis, təsəwirən mēmə kitat koatisimatip e nəghatən kitih min əm nian rafin. ³Tol nulan mēmə okəmə Uḡgin təmegəhan-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kinotimətə rəkis.

⁴?Okotalkut mēmə okotol nulan, məto təhrol e netənim itəm kəmotuwa o Uḡgin məto roiū kinotapəs Uḡgin motəuhlin min məntaalat o Kristo? İlat əh, ilat netəm kəmotehm nəhəḡ-əhəḡən,ⁿ kən kinotun asḡəwin rəkis noan e nego e neai itəm Uḡgin tatos-ipa,^o kən minoatitun mēmə in təwir, kən minoatos rəkis o Narmin Rəha Uḡgin.^p ⁵Kən ilat u, netəm kinotun asḡəwin rəkis mēmə nəghatən rəha Uḡgin in təwir,^q ilat kinotəto rəkis nəsanənən rəha nərəmərəən rəha Uḡgin itəm otəsuwəhən tuwa. ⁶Məto okəmə ilat kəmotəuhlin məntaalat o Uḡgin, suatip kit tikə min mēmə okotəuhlin-pa min ilat o Uḡgin.^r İlat kəmotərəkin atip əm ilat, məto-inu tahmen-pən əm

i 5:10 Sam 110:4; Hip 5:6 j 5:12 l Pita 2:2 k 5:14 Rom 16:19 l 6:1 Hip 5:12
m 6:1 Hip 9:14 n 6:4 Hip 10:32 o 6:4 Efes 2:8 p 6:4 Kal 3:2 q 6:5 Sam 34:8
r 6:6 2 Pita 2:21

məmә kinotəht-ipən min əm Nəti Uhgın e nig kəməluau, moatıləs-ipər min e niganəmti netəmim, kən ilat kinoatol min mİLə lan, moatərəkın.

⁷Nikim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wir nuhuən itəm tatəfik, kən in nagwənən tepət lan nigı netəm min un, koatol wək ikin. Uhgın nıkin tagien pik ron, kən nəwİRən rəhan tətatiğ lan. ⁸Məto niməptən rat itəm tāsosən nat wir tepət lan, kən iapıl-iapıl ne kiras əm katuwıwə lan. Nəptən əh tınəsəwir mİNən o nat kit. Tınətaiu əm o nərəkınən. E namnun, nigəm otus natımnat itəm kotatiğ lan.

⁹Piak min, nat əpnarın io iatəghat nulan kəm itəmat, məto ekıtun wir məmә itəmat nəsotahmenən e nəptən rat əh. Ekıtun wir məmә itəmat noatos natımnat min u itəm təwir maprəkis, itəm Uhgın təmos-ipınə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat. ¹⁰Uhgın okol təsaluinən rəhatəmat wək min nəmoatol məto-inu Uhgın rəhan nolən tətutıp əm nian rafın. Kən okol in təsolən nat əpnarın e nolən wir rəha nolkeikeən itəm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nian nəmotasitu e rəhan netəmim.^s

¹¹Itimat ekotolkeike məmә itəmat rafın nakoatəkəike katos nolkeikeən itəm nəkoatol, moatol məmә otatuwin e namnun, kən itəmat nakotos nat un itəm nakotagiğ lan.^t ¹²Itimat esotolkeikeən məmә nakotəlpah, məto ekotolkeike məmә onəkotos nolən^u rəha netəm min un itəm kotaiu aıpən. İlat kotahatətə əskasik e Uhgın kən moatol rəhalat nətəliğən kaifəməh.^v Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kinotos rəkis natımnat itəm Uhgın təmən-iəkis məmә rəhalat.^w

Rəhatat iagke tətatiğ e nego e neai

¹³Nəniəkisən kit tol nəhlan, itəm Uhgın təmən kəm Epraham aıpən. Nian Uhgın təmol nəniəkisən rəhan, kən nərig kit tikə min məmә in otos mol nəniəkisən lan rəhan təfiğəm. Məto-inu nərgin in ilis taprəkis-in nərgin min rafın. Tol nəhlan, Uhgın təmos noanawıl atıp əm e nərgin, matən məmә,^x ¹⁴“İo oekəhlman rəhak nəwİRən kəm ik, iahgin. İo oekol rəham noanol otuwa tepət tepet.”^y ¹⁵Məto-inu Epraham rəhan nətəliğən təfəməh, in təmatəsahgin matuwın matuwın, mətoarus nian in təmos natımnat min un itəm Uhgın təmən-iəkis məmә otos-ipən kəm in.^z

¹⁶Nian etəmim tatos noanawıl e nərgi etəm-iasol kit rəhan,^a kən noanawıl u rəhan, tatəlis rəhan nəghatən təfiğəm. Kən netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nəghatən, okol kəsotərgəhəu mİNən ron.^b

---

s 6:10 Mat 10:40,42 **t 6:11** Hip 3:6 **u 6:12** Hip 13:7 **v 6:12** Jem 1:3; Nol Əpən 13:10; 14:12 **w 6:12** Hip 10:36 **x 6:13** Jen 22:16 **y 6:14** Jen 22:17 **z 6:15** Jen 21:5
a 6:16 E nolən rəha nəlisən nəghatən təskasik, okəmә kitat kit tolkeike məmә otol nəhlan, kən in tatos noanawıl e manin ne winin ne. Məto netəm İsrel aıpən, ilat kəmoatos noanawıl e nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat koatahatətə e nəghatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu mİNən ron, məto-inu nərig əh kəmotən, in tatəlis ətain nəghatən, təskasik. **b 6:16** Eks 22:11

¹⁷Uhgin tamos noanawil e nergin nahlan, mato-inu in tolkeike mamə otol netəm min un itəm okotos natimnat min itəm in təmən-iəkis,^c ilat okotitun wir mamə rəhan nalpəkauən, okul təsəuhlinən nian kit.^d

¹⁸Uhgin tatos noanawil nahlan mamə otiles-ipər nətəligən rəhatat u, itəm kinotiet rəkis motagim kən moatahgil-pən lan. Kən pəs kitat kotaskəlīm-iəkis nolən əh itəm Uhgin tinos-ipa rəkis kəm itat, mamə kitat okotagile əskasik e nənīəkisən min rəhan. Nat mil u, ilau okul kəsəuhlinən nian kit, mato-inu Uhgin, təseiuəən nian kit. ¹⁹Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik o nosən natimnat min əh, tol nahlan, mol mamə in tahmen e iagke kit itəm tətəskəlīm wir rəhatat nəmegəhən,^e mamə nat kit otəsəloalən lan kən məsiuw rəkis minən kitat. Tahmen əm mamə iagke u, in tinatig rəkis əpəh imə e Ikin Tasim Agin Ikin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain nīməhan imə-pən ikin.^f ²⁰Ikin əh, Iesu tinuwīn rəkis ikin rəhatat lan, mamə oterəh e suatip rəhatat.^g In təmuwa rəkis pris asol agin^h tahmen əm e pris u Melkisetekⁱ aupən, kən in otatos wək u nian rafin, namnun tikə.

Melkisetek, Kig rəha Nətuatipən, Kig rəha Nəməlinuən, ne pris rəha Uhgin Ilis Agin

7 ¹Suah u, Melkisetek,^j in kig rəha Salem^k, kən in pris rəha Uhgin u Ilis Pīk Agin. Aupən, nian Epraham təmuwīn e nəluaginən ilat kig min, kən in təmōl win elat. Kən in minitəlig minatuwa. Melkisetek, in təmatuwīn məplan Epraham e suatip, kən in təməfak mətapəhin-pən mamə Uhgin otəhlman nəwīrən kəm Epraham. ²Kən Epraham, təmos-irəkis tait e rəhan natimnat min itəm təmōl win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm Melkisetek. Melkisetek u, nipəti nergin un, “Kig rəha Nətuatipən.” Kən nergin kit min u, kətaun-in mamə Kig rəha Salem, nipətin u mamə, “Kig rəha Nəməlinuən.” ³Naoa Rəha Uhgin təməsəghat-inən rəhan tata ne mama ne rəhan noanol min. Kən təsənən nian təmaiiir lan, ne nian itəm təmimis lan. Tahmen əm mamə in təməsimisən, in tatol əh wək rəha pris. Tol nahlan, nəkəplan mamə in tahmen e Nəti Uhgin u, in pris lili kit.^l

⁴Nikim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnəpin mamə tipitat u Epraham in etəm-iasol, mato in təmatisiai-in pīk Melkisetek, matos-ipən rəhan nat asol min əm, in əm in əm, mamə rəhan tait kəm in.^m

⁵Kitat kotitun mamə, e nup min rafin, netəm Isrel ilat kotəkəike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol min rəha Lifae, ilat u pris min, tahmen-pən

---

c 6:17 Rom 4:16 d 6:17 Nam 23:19; Taet 1:2 e 6:19 Fil 3:12 f 6:19 Lev 16:2; Hip 9:2,3,7 g 6:20 Hip 4:14 h 6:20 Hip 2:17 i 6:20 Hip 5:16 j 7:1 Jen 14:17-20 k 7:1 Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin əh, Salem, nipətin u “nəməlinuən.” l 7:3 Sam 110:4 m 7:4 Jen 14:20

əm məmə inu Lou rəha Uhgín tatən mihin. Nat əpnapin məmə pris min əh, ilat noanol min rəha Epraham, məto netəm iməlat ikin ilat kotəkəike moatos-ipən tait kəm ilat. ⁶Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Məto in təmos tait min u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhgín məmə otəhlman nəwirən rəhanⁿ kəm Epraham u, Uhgín təmos-ipən rəhan nənəkisən kəm in. ⁷Kən tətuatip agin məmə etəmim itəm tatos nəriğ asol otəfak məmə Uhgín otəhlman nəwirən tatuwin e etəmim itəm ləhau əm lan. ⁸Kən pris min u itəm koatos tait u, ilat netəmim əm, itəm okəpanotimis. Məto Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh.^o ⁹Epraham təmatətou rəhan tait tatuwin kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm Isrel, in min təmos-ipən tait kəm Melkisetek. ¹⁰Məto-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsaiirən əh. Məto nian Epraham təmətou nulan tait tuwin kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in min təmətou-pən tait kəm Melkisetek, məto-inun in tinətatiğ rəkis e nipəti rəhan pipi.^p

Kristo in tahmen e Melkisetek

¹¹Wək rəha pris min u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgín təmos-ipən kəm netəm Isrel. Məto wək rəha pris min u, in təsəwirən mahmen.^q Məto-inu pris min u, ilat kəsotahmenən. Uhgín təməgətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmiləs-ipər pris kit min tuwa.^r Kən pris un in təruru nisi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron,^s məto in pris kit tahmen e Melkisetek. ¹²Nian kəməuhlin nolən rəha nitəpunən pris, kən okəike kəuhlin min Lou. ¹³Otəkəike mol nulan məto-inun, kitat koatətəghat-in Iərəmə rəhatat, itəm təmisi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatip rəha pris min, itəm koatol wək e olta. ¹⁴Kitat kinotitun rəkis məmə Iərəmə rəhatat in təmisi-pən e noanol rəha Juta,^t kən nian Lou rəha Moses təmətəghat-in wək rəha pris min, in təməsəghat-in agin-əhən noanol u. ¹⁵Məto təwir əm, məto-inu kitat kinotitun məmə pris kit min tinəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. ¹⁶In təmuwa pris, məto sənəmə Lou təmol mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris min. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsanən məprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tikə.^u ¹⁷Naoa Rəha Uhgín tatən məmə,

---

n 7:6 Jen 14:19,20   **o 7:8** Hip 5:6   **p 7:10** Nat ksil kətəhaləgətun məmə Melkisetek in ilis taprəkis-in pris min u noanol rəha Lifae. Kitiəh un, Melkisetek in təməsimisən, tatəmegəh əh. Kəiu un, tipi Lifae u Epraham, in təmatos-ipən tait rəhan kəm Melkisetek. Ksil un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgín məmə otəhlman nəwirən kəm Epraham, məto sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek.   **q 7:11** Hip 7:18,19; 8:7   **r 7:11** Hip 10:1   **s 7:11** Lifae in noanol rəha pris min, məto Eron in təmisi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol min rəhan, katən məmə ilat pris asol agin min.   **t 7:14** Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5   **u 7:16** Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek^v aupən,
kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwīn matuwīn namnun tikə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalin Lou aupən, mətō-inun rəhan nəsanənən tikə, in tāsasiuən, okol təsolan nat kit.^w ¹⁹ Mətō-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatipən nat kit.^x Kən roiu əh, nolən pisin kit itəm təwir maprəkis, in tinos nəmeen, məmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatip rəhatat u, o nuwīnən iuəhkir o Uhgīn.^y

²⁰ Uhgīn təmən-iəkis məmə Kristo in otol wək rəha pris matuwīn matuwīn namnun tikə, kən təmos noanawil ron, məmə rəhan nəghatən otəfigəm. Mətō təməsosən noanawil mihin e pris min aupən. ²¹ Mətō Uhgīn təmos əm noanawil nian Iesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Tərəmərə təmos noanawil kit,
kən okol kəsəuhlinən nətəligən rəhan.^z
In tatən məmə,
‘Ik onəkol wək rəha pris nian rafin,^a
matuwīn matuwīn namnun tikə.’ ”

²² Uhgīn təmos noanawil nəhlan, matol mə Iesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas məmə nənīəkisən rəha nasituən in təwir, maprəkis-in nənīəkisən u aupən.^b

²³ Aupən, pris min ilat tepət, mətō-inun kitiah tol wək matuwīn matuwīn mimis un, kit tos nəmeen, mol wək matuwīn matuwīn, mimis moatol əm nulan. Ilat kəsotolan wək lilin. ²⁴ Mətō Iesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwīn matuwīn namnun tikə, mətō-inun, tətətig lilin. ²⁵ Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən^c kitat u, kotilpin kitat min məmə koatuwīn o Uhgīn, mətō-inu in tatəmegəh lilin, tatəghat rəhatat lan kəm Uhgīn.^d

²⁶ O nat u, inun in pris asol agin^e itəm in tahmen o nasituən etat. In tasim, kən mətuatip wir, in təsolan nolən rat. In tol pisin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. ²⁷ In tol pisin e pris asol agin min un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat.^f Uarisig lan un, ilat kəpanotol min sakrifais kit min, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netəmim min.^g Mətō nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,^h kən mau kitiah əmⁱ in tahmen moau. ²⁸ Lou in tatiləs-ipər

v 7:17 Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 w 7:18 Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 x 7:19 Rom 3:20 y 7:19 Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 z 7:21 1 Saml 15:29; Mal 3:6 a 7:21 Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 b 7:22 Luk 22:20; Hip 8:6; 12:24 c 7:25 Suatip kit min əh-ikin o nənən, məmə, “titun nosmegəh agin-əhən.” d 7:25 Rom 8:34; 1 Jon 2:1 e 7:26 Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 f 7:27 Lev 9:8; 16:6, g 7:27 Lev 9:15; 16:15; Hip 5:1,3 h 7:27 Efes 5:2 i 7:27 Rom 6:10; Hip 9:12,26,28; 10:10; 1 Pita 3:18

pris min itəm kəsotahmenən.^j Məto noanawil rəha Uhgın, itəm tatuarisig-
in Lou, in tatiləs-ipər Nətin u,^k itəm təwir mahmen agin^l o nolən wək u,
matuwın namnun tükə.

**Iesu in pris asol agin təwir maprəkis-in netəm min
un kəmotol wək rəha pris asol agin auppən**

8 ¹Kitat koatəghat-in nat u,^m məto nəukətın tol nulan. Kitat koatos
pris asol agin kit, tətuatip əm e itəm un ematən. In tinatəpələh
rəkisⁿ e rəhn matip Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin rəha nepətən
ne nisialiən. ²In tatol wək əpəh İkin Tasim İkin e nego e neai, inu Nimə
Tapolən pahrien^o itəm Uhgın əm təmiuw. Sənəmə etəmim itəm təmiuw
Nimə Tapolən əh.^p

³Kəmiləs-ipər rafin pris asol agin min u auppən, məmə okoatos-ipən
natimnat min kəm Uhgın, kən moatol sakrifais. E suatip kitiəh əm,
rəhatat u pris asol agin, in min otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm
Uhgın.^q ⁴Okəmə in tətətig əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris
kit, məto-inu pris min əpəh ikin koatətig itəm koatos-ipən natimnat kəm
Uhgın, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. ⁵Pris min u, ilat koatol
rəhalat wək e narmi nimə əm itəm tatasgəwin^r natimnat min itəm tətətig
e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgın təmən-ipən kəm Moses auppən,
məmə otiuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onakəkəike matehm
wir məmə onəkol natimnat min u tətuatip tahmen əm e rəhak mak itəm
emol matəgətun rəkis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”^s ⁶Məto roiu, Iesu, pris
asol agin u rəhatat, in tinos rəhan wək itəm təwir təwir maprəkis-in wək
rəhalat. Kən e nolən kitiəh əm, Iesu in suatip rəha nəniəkisən wi rəha
nasituən u, in təwir maprəkis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Məto-inu
nəniəkisən wi u, in tətətül-pər e nəghatən min itəm kotəwir motaprəkis.^t

⁷Məto-inu okəmə kəsehmən nat tərət kit e nəniəkisən oas,^u okol
nəniəkisən wi təsosən nəmeen. ⁸Məto Uhgın təməplan nərətən rəha
netəmim, kən təmən məmə,

“Nian əh-ikin otəpanuwa,

itəm io, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən rəha noanol min rəha Isrel
ne noanol min rəha Juta.

⁹Nəniəkisən rəha nasituən u,

in otol pisin agin e nəniəkisən oas rəha nasituən,
itəm io emol kəm tīpilat min auppən,

---

j 7:28 Hip 5:1-2 k 7:28 Hip 1:2 1 7:28 Hip 2:10 m 8:1 Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14;
6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 n 8:1 Əplan-tu futnot e 1:3 o 8:2 Hip 3:6; 10:21;
1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 p 8:2 Hip 9:11, 24 q 8:3 Hip 9:14 r 8:5 Kol 2:17; Hip 9:23
s 8:5 Eks 25:40 t 8:6 Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24 u 8:7 Hip 7:11,18;
10:1

e nian u itəm io emos nelmilat matit ilat moatiet rəkis Ijip.
 Oiakol nənīəkisən wi rəha nasituən,
 mətō-inu ilat kəməsotaskəlīmən nənīəkisən u itəm io emol kəm ilat
 aupən,

kən tol məmē io emapəs ilat, maluīn.^v

- ¹⁰ Kən io, Iərəmərə, iatən-iarəp məmē,
 e nian itəm otəpanuwa,
 io oekol nənīəkisən wi kit rəha nasituən^w kəm noanol min rəha Isrel.
 Oekos-ipən rəhak lou min e rəhalat-kapə,
 kən oekəte rəkis-pən e nikilat,^x
 kən io ekuwa mol Uhgīn ətuatip rəhalat,
 kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatip netəmim.^y

- ¹¹ Ilat kit okol təsuwīnən mэгətun netəm iman ikin məmē,
 ‘Ik onakəkəike mitun Iərəmərə u.’
 Kən etəmim kit okol təsuwīnən mən-ipən nəghatən u kəm pian,
 mətō-inun ilat rafin okotitun io,^z
 tətuooun e netəm əpnəpīn min
 muwīn mətōarus-pən netəm koatos nərig asol min.

- ¹² Mətō-inun, io, ekasəkītun ilat o rəhalat nolən min itəm təsətuatip
 agīn-əhən.
 Io oekafəl rəkis nolən rat min rəhalat,
 kən io oekaluīn nolən rat min rəhalat.”^{a b}

¹³ Nian Uhgīn tatəghat-in nənīəkisən rəha nasituən u, məmē in
 nənīəkisən wi, nīpətīn u məmē nənīəkisən rəha nasituən aupən, tinoas
 minərat. Kən nat itəm in tinuwa minoas, tinəsahmen minən, kən
 otəsuwəhən, tikə.

Ikin Tasim Ikin e nətueintən ne Ikin Tasim Ikin e nego e neai

9 ¹Kən e nənīəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig, ilat okotəike
 motətəu-pən suatip ətuatip min o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim,
 in rəha nətueintən əm u. ²Netəm aupən, kəmotiūw Nimə Tapolən Asim
 u,^c moatol noan kit əpəh ilugīn ətuatip, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm
 tətəupən lan, koatən məmē Ikin Tasim Ikin.^d E noan əh, kəmotələhəu-pən
 nat katəhtu-pər lait lan^e ikin, ne tepil kit itəm kəməlīn-pər pīret asim min
 lan.^f ³Kəmiuwosig nīməhan e noan uarisig, kən noan əh, katən məmē,
 “Ikin Tasim Agīn Ikin.”^g ⁴Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iaen u kol

v 8:9 Eks 19:5-6 w 8:10 Rom 11:27 x 8:10 Lou oas min u, kəməte-pən e kəpiel
 kəiu kuepin-epin. 2 Kor. 3:3; Hip 10:16 y 8:10 Esik 11:20 z 8:11 Aes 11:9; Jon 6:45
 a 8:12 Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34 b 8:10-12 Hip 10:16
 c 9:2 Eks 25:8,9 d 9:2 Eks 26:33,34 e 9:2 Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol Əpən 1:20
 f 9:2 Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 g 9:3 Eks 26:31-33

tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən^h tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatipit-ipit. Kən e nipəgnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəmarigin-pən pīret u mana,ⁱ noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən min kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhgīn təmöl təwiə min.^j Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin, itəm kuepin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.^k ⁵Kən ilis e rəhn-minat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən,^l ilau kəiu əh-ikin. Kətiauwasig niməlməilau o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgīn Ikin.^m ⁿMəto okol esənən natimnat min u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

⁶Nian kəmətəlin wir rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.^o ⁷Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin.^p In titun nuwinən nian kitəh əm e nup min rafin.^q Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan,^r kən matig mol min o nolən rat rəha netəmim,^s itəm ilat kotəruru məmə koatol təfagə rat. ⁸Kən e natimnat min u, Narmin Rəha Uhgīn tatəgətun məmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip^t tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Agin Ikin. ⁹(In tahmen əm e narmi nat kit^u itəm tatəgətun e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgīn, moatol sakrifais lan kəm in,^v natimnat min u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligən rəha netəmim itəm kotuwa o nəfakən. ¹⁰Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgətun əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənən^w ne nənimən^x ne naikuasən.^y Natimnat min u, in nat rəha nipətītəm əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfigəm əm kit rəha netəmim, matuwin mətoarus-pən nian Uhgīn otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

---

h 9:4 Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22 **i 9:4** E nian rəha Moses, Uhgīn təmos-ipən pīret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. **j 9:4** Nam 17:1-10 **k 9:4** Eks 31:18 **l 9:5** Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgīn tətətig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhgīn mətian əh kit (Esik 1:4-21; 10:9-22; Sam 18:10). **m 9:5** Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgīn Ikin, inun, rəhn-minat Bokis rəha Nəniəkisən ilis ikin. Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgīn tətətig ikin. Netəmim kotəruru nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat min u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitəh əm e nup kitəh tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwin kən təmorautin nita e rəhn-minat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tatəgətun məmə netəmim okotəkəike kimis o rəhalat nolən rat min. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgīn. **n 9:5** Eks 25:17-22; Hip 4:16 **o 9:6** Nam 28:2-4 **p 9:7** Lev 16:2 **q 9:7** Lev 16:34 **r 9:7** Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 **s 9:7** Lev 16:15 **t 9:8** Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 **u 9:9** Hip 10:1-2 **v 9:9** Hip 5:1; 8:3 **w 9:10** Lev 11:2-23 **x 9:10** Nam 6:3; Kolosi 2:16 **y 9:10** Lev 11:25,28,40

Nita Iesu in sakrifais kit itəm in təwir maprəkis agin-əh

¹¹Məto roiu əh, Kristo tinuwa rəkis, kən in pris asol agin itəm təməmik natimnat wir min, minuwa.² Kən in təmuwin imə e Nimə Tapolən Asim itəm təwir təhmin min, maprəkis-in itəm təmaupən.^a Nimə əh, in sənəmə nat kit itəm netəmim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgın təmol. ¹²Nian Kristo təmuwin imə e Ikin Tasim Agin Ikin, təməsuwinən e nup min rafin, tahmen e pris asol agin min aupən kəmotol mihin. In təmol mau kitəh əm, kən tahmen, məto-inun in təsosən nita nəni ne nita nəti kau muwin imə məmə otos-irəkis təfagə rat. Kəpə, in təmos atip əm nitan, muwin imə, kən in əm təmətou nəmtitat mikis itat e təfagə rat min.^b ¹³E nolən rəha nəniəkisən rəha nasituən aupən, kəmorautin-pən nita nəni ne kau, o nəmtapi kau itəm kəmuwaan ətip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkimik e niganəmti Uhgın məmə nipətən otaruətuəh, namkimikən tikə lan. ¹⁴Məto nita Iesu^c in tatos nəsanənən asol taprəkis-in natimnat min u.^d Kristo in təmol atip sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmin itəm tətətig lilin. In sakrifais kit itəm tətuatip agin, nəratən kit tikə lan. Tol nəhlan, kən nitan in tatos nəsanənən, tahmen o nafələn nikitəmat^e o nolən min itəm kotitun nit-ipənən itəm e nimisən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgın itəm tatəmegəh.^f

¹⁵O natimnat min u itəm Iesu təmol, in suatip o nosən nəniəkisən wi rəha nasituən.^g Uhgın təmaun-in netəmim rəhan, kən mən-iəkis kəm ilat məmə natimnat wir min u, in rəhalat. Kən natimnat min u, okol kəsotikəən nian kit,^h məto okoatətig lilin. Ilat okotos natimnat min un, məto-inun nimisən rəha Kristo in tinətou rəkis nəmti təfagə rat rəha netəm min un itəm kəmoatətəghl Lou rəha nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig.

¹⁶Okəmə Iesus təsimisən nəhlan, kən rəhan netəmim okəsotosən natimnat wir min itəm in təmən-iəkis mə rəhalat. Məto-inu okəmə suah kit tol nəniəkisən kit məmə nian in otimis, kən rəhan natimnat otuwin o suah pisin kit, kən suah u in otəkəike mimis pitən, kənu nəniəkisən rəhan in otətətig matəmegəh. ¹⁷Nəniəkisən kit tol nəhlan, təsatigən məsəmegəhən nian etəm təmən tətətig əh. Rəhan nəniəkisən in otətətig matəmegəh əm nian in tinimis rəkis. ¹⁸O natimnat min u, e nəniəkisən rəha nasituən aupən, nita nat megəh kit təike maiəh, təgətun məmə nat kit təmimis, kən otol məmə nəniəkisən in tatəmegəh mətətig. ¹⁹Tol nəhlan, nian Moses in təmatən-iarəp rəkis nəghatən min rafin rəha Lou

z 9:11 Hip 10:1 a 9:11 Hip 8:2; 9:24 b 9:12 Rom 3:25 c 9:14 1 Pita 1:2,18-19
d 9:14 Hip 10:4 e 9:14 Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 f 9:14 Taet 2:14
g 9:15 Luk 22:20 h 9:15 Hip 10:34

kəm netəmim, kən uarisig lan, in tamos nīməmə sipsip kəmol tasia, ne nelmi nig u hisop, meer-pən e nita nēti kau ne nita nēni ne nəhau, kən təmorautin-pən nita e naoa rəha Lou ne netəmim min.ⁱ ²⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nita nat megəh kit itəm tatimis o nolən nēniəkisən rəha nasituən rəha Uhgīn tətatiḡ matəmegəh. Kən itəmat nəkotəkəike moatisiai-in, moatol nəwian.”^j ²¹ E nolən kitiaḡ əm, Moses təmorautin-pən nita e Nīmə Tapolən Asim ne natimnat min itəm kəmos o nəfakən. ²² Lou tatən məmə pris otəkəike matol-pən nita e natimnat tepət, iuəhkīr natimnat rafin, məmə ilat okotasim. Kən okəmə nita təsaiuən ron, kən Uhgīn okol təsafələn təfagə rat.^k

²³ Tol nəhlan, nita rəha nolən sakrifais, in təmaiəh o nolən natimnat min u, kotasim. Məto Nīmə Tapolən Asim ne natimnat min rəhan əh-ikīn, ilat narmi natimnat min əm^l itəm tatəpsen-pən natimnat itəm koatatig e nego e neai. Məto nəfakən o natimnat itəm tol nīpəti nat aḡin-əh min, itəm kotatiḡ e nego e neai, nita nat megəh təsahmenən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm təwīr maprəkis. ²⁴ Iesu in təsuwīnən imə e Ikin Tasim Ikin rəha nətueintən u, itəm netəmim əm kəmotol. Nīmə əh, in narmi nat əm rəha Ikin Tasim Ikin pahrien əpəh ilis e nego e neai. Məto Iesu təmuwīn e nego e neai, kən roiu əh in tatən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgīn e nīḡanəmtīn.^m ²⁵ Kən nian Iesu təmol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən, in rəhan nolən tol pīsīn e pris asol aḡin u aupən. E nēniəkisən rəha nasituən u aupən, pris asol aḡin otəkəike muwīn imə e Ikin Tasim Aḡin Ikin kən mos nita nat megəh, sənəmə nitan atip, mol sakrifais lan. Təike matol nəhlan e nup min rafin. Məto Kristo təmuwīn e Ikin Tasim Aḡin Ikin e nego e neai, tamos atip nitan kən mol sakrifais lan mau kitiaḡ əm kən tīnahmen. ²⁶ Okəmə Kristo təmatol sakrifais nəhlan e nup min rafin, təhmen e pris min u aupən, in otəkəike məto nahməən nian tepət tətəuoun e nian Uhgīn təmol nətueintən. Məto roiu, kitat kīnotatiḡ e namnun nian, in təmīet-arəpa mau kitiaḡ əm,ⁿ məmə otol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən o nos-irəkisən təfagə rat. Kən rəhan sakrifais, in namnun. ²⁷ Kitat netəmim, Uhgīn tīnələhəu nian ətuatip rəhatat kitiaḡ kitiaḡ məmə okotimis lan, mau kitiaḡ əm. Kən uarisig lan un, in otakil rəhatat nolən min.^o ²⁸ E nolən kitiaḡ əm, Kristo təmol atip sakrifais lan, mau kitiaḡ əm,^p məmə in otatipa-in təfagə rəha netəmim tepət.^q Məto uarisig, nian otatitəliḡ-pa min,^r in otəsuwa-minən o nos-irəkisən təfagə rat, məto o nosmegəhən netəmim itəm kotəsahḡin, nəumis tatus ilat ron.^s

---

i 9:19 Eks 24:6-8 j 9:20 Eks 24:8; Luk 22:20 k 9:22 Lev 17:11 l 9:23 Hip 8:5
 m 9:24 1 Jon 2:1; Rom 8:34 n 9:26 Hip 9:12,28 o 9:27 2 Kor 5:10 p 9:28 Hip 7:27;
 9:12,26; 10:10 q 9:28 Aes 53:12 r 9:28 Mat 16:27 s 9:28 2 Tim 4:8

Sakrifais rəha Iesu, təmol nian kitiaħ əm, kən in tinaħmen

10 ¹Natimnat min rəha Lou, ilat kotahmen e narmi nat' itəm otəsuwəhən kotuwa, məto toapoap. Ilat sənəmə nipəti nat. E nup min rafin pris min koatol sakrifais. Məto nat əpnapin məmə ilat koatol sakrifais, məto Lou in təruru nolən iəfak min itəm kotuwa o Uhgın kotətuatip e niganəmtin, məto-inun ilat narmi sakrifais agin, itəm toapoap. ²Okəmə sakrifais min ilat kotahmen, motitun nolən netəmim kotətuatip. Kən iəfak min kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, məto-inun nikilat tinəruən rəkis mau kitiaħ əm. Kən okəmə tinafəl rəkis nikilat nəhlan, kən ilat kəsotəto minən tərət o rəhalat nolən rat. Məto, kəpə, ilat koatəto əh tərət. ³Tol nəhlan, e nup min rafin, ilat koatol pap sakrifais, məto nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat min rəhalat, ⁴məto-inu nita nəni ne kau in təruru agin nos-irəkisən təfagə rat.”

⁵Tol nəhlan, nian Kristo tinatimnə e nətueintən, in təmən-ipən kəm Uhgın məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min ne natimnat min koatos-ipən kəm ik. Məto ik nəmol-pən nipətik kit məmə ekuwin lan.”^v

⁶Kəmotuwaan ətip natimnat e olta tahmen e nəfakən rəhalat otimnə ron ik,

kən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə.

Məto nat əpnapin koatol nəhlan,

məto kəsotolən məmə nikim tagien elat.

⁷Kən io iatən məmə,

“Kəmətə nəghatən kit tətətig e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in io məmə,

‘Uhgın, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.’”^w

⁸Kristo təmən aupən məmə,

“Ik nakapəs sakrifais min

ne natimnat min itəm koatos-ipinə kəm ik,

ne natimnat min itəm katuwaan ətip e olta,

ne sakrifais min itəm katol o nafəl rəkisən təfagə.

Natimnat min u, ik nakapəs,

kən kəsotolən məmə nikim tagien elat,”

(nat əpnapin məmə ilat koatətu-pən suatip itəm Lou təmən.) ⁹Məto Kristo tatən min məmə, “Io u, emuwa məmə ekol nətəligən rəham.” E nəghatən u rəhan, in tatoh-irəkis nəniəkisən oas rəha nasituən, məmə in otələhəu nəniəkisən wi rəha nasituən kit. ¹⁰Kən Iesu Kristo təmol

t 10:1 Kol 2:17; Hip 8:5 u 10:4 Hip 9:12-14 v 10:5 Hip 2:14; Sam 40:6-8
w 10:7 Mat 26:39

nətəligən rəha Uhgîn tol nulan. In təmöl sakrifais atip e nipətin,^x mau kitiah əm,^y məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan netəmim min.^z

¹¹Nian rafin, pris min ilat koatətul moatol wək rəha nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kitiah əm nian rafin, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto sakrifais min u, ilat kəsotahmen agin-əhən o nos-irəkisən təfagə rat nian kit. ¹²Məto pris u rəhatat, tinol rəkis rəhan sakrifais mau kitiah əm, kən sakrifais əh in tahmen mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim tatuwin matuwin namnun tikə. Kən nian tinələhəu rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən in tinatəpələh^a e nelmi Uhgîn matip, ikin rəha nepətən ne nisiaiən. ¹³Kən ikin əh, in tatəsahgin əm məmə Uhgîn otol rəhan tikimir min kotahmen e niməhan itəm tateguafəl nelkin lan,^b ¹⁴məto-inu e nolən sakrifais mau kitiah əm əh, Kristo təmöl rəhan netəmim kinotətuatip e nigənəmtin, matuwin matuwin, namnun tikə. Netəm min u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa motasim.

¹⁵Kən Narmin Rəha Uhgîn, in min tatən wir natimnat min u kəm itat. In təmən məmə,

¹⁶“Tərəməyə tatən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa,

oekol nənəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.

Io oekos-ipən lou min rəhak e nikilat,

kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’”^c

¹⁷Kən in tatən min məmə,

“Io oekaluin rəhalat nolən rat min,

kən nikik otəsəht minən nolən min rəhalat itəm koatətgəhl Lou.”^d

¹⁸Nian Uhgîn təmafəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol məmə ilat okəsotol minən sakrifais tuwin kəm Uhgîn ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

¹⁹Piak min ne winik min. Tol nulan, kən nita Iesu təmöl məmə kitat kotitun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, kən məsotəginən. ²⁰Roiu əh, Iesu in təməte suatip wi kit, itəm tatəmegəh. In təməhap niməhan itəm tatəkulosig Ikin Tasim Agin Ikin, tatəpsen-pən nipətin. Kən mol suatip wi u rəhatat məmə kitat kotitun nuwin-pənən ikin, motuwin o Uhgîn.^e ²¹Kən pris asol agin rəhatat, in etəm-iasol itəm tatərəməyə^f e nimə rəha Uhgîn, inun rəhan netəmim.^g ²²Tol nulan, pəs kotuwin iuəhkir e nigənəmti

---

x 10:10 Hip 2:14 y 10:10 Hip 7:27 z 10:10 Hip 10:14; Efes 5:26 a 10:12 Pris min, ilat koatətul əm nian ilat kinotol rəkis sakrifais min rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais min okul təsolən namnun nian kit. Məto Iesu in təməpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kitiah əm o nafələn rəhatat nolən rat min. Rəhan sakrifais in tahmen agin maprəkis. Kən Iesu tatəpələh lilin. Əplan min-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. b 10:13 Əplan-tu futnot e 1:13 c 10:16 Jer 31:33; Hip 8:10 d 10:17 Jer 31:34; Hip 8:11 e 10:20 Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8 f 10:21 Sek 6:13 g 10:21 Hip 3:6

Uhgin,^h e nikitat itəm tərīoah e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təmoraubin-pən nitan e nətəligən min rəhatat məmə kitat okotasim.ⁱ Kən in təmaikuas rəkis e nīpətītat e nəhau talien, in əm in əm.^j ²³Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul timtim lan, məsotəloal-əloalən, məto-inu kitat kotitun nagīlēən e rəhan nəghatən min itəm tīnəmən-īəkis rəkis kəm itat. ²⁴Pəs kotahluiə-ahluiə e nətəligən rəhatat min, məmə kitat okotolkeike kitat min, kən moatol təwir təwir kəm kitat min tatuwin təhmin min nəhlan. ²⁵Təsəwīrən məmə okotəhlman nolən rəha nuəfiminən kitat min. Netənim neen ilat koatol nəhlan, məto pəs kitat koatem məha-məha kitat min nian rafin.^k Kən nian kotəplan məmə nian rəha nuwamən rəha Iesu tatuwa iuəhkīr, təwir məmə kitat koatəkəike e nem əskasikən itat min, moatol tatər təhmin min.

²⁶Təwir məmə koatem əskasik itat min nəhlan, məto-inu okəmə kitat kinotitun rəkis nīpahrienən, məto kəsotolən nat agin lan, kən kitat moatəkəike e nolən rat, kən tatol məmə sakrifais kit min tikə agin o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat.^l ²⁷Kən okəmə sakrifais kit min tikə mə otos-irəkis təfagə rat rəhatat nəhlan, kən nat kitiəh əm əh-ikin tətətig. Inun, kitat koatəgin, moatasəp, məto-inun kitat kotitun wir məmə kitat koatəsahgin əm nalpinən əskasik, ne nīgəm asol rəha neməha rəha Uhgin itəm otəkəike mus rəhan tikimīr min.^m ²⁸E Lou oas rəha Moses aupən, okəmə suah kit tatol nat əpnarīn e Lou, kən etənim kəiu o kīsil okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mīmīs. Okol kəsotasəkītunən.ⁿ ²⁹?Məto təhrol e netəm min un itəm koteguafəl-eguafəl Nəti Uhgin?^o Uhgin təmol nəniəkisən rəha nasituan kəm kitat, kən nita Kristo təmol nəniəkisən u tətətig matəmegəh.^p Nitan əm un, titun nolən etənim tasim, kən in etənim rəha Uhgin.^q ?Məto təhrol e etənim itəm tatehm əpnarīn əm nita u, məmə in sənəmə nat iasim kit? ?Narmin Rəha Uhgin in tator nəwīrən rəhan kəm netənim, məto təhrol e etənim itəm tatən rat Narmin əh? Suah u, tətuatīp agin əm məmə nalpinən rəhan in otəskasik maprəkis-in nalpinən rəha etəm tatətgəhl Lou rəha Moses. ³⁰Məto-inu kitat kinotitun rəkis Uhgin u itəm təmən məmə,

“Nalpinən nitai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpin nitai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”^r

Kən in təmən min məmə

“Tərəməərə in otakil nolən rəha netənim rəhan.”^s

³¹Uhgin u itəm tatəmegəh, tətətig tətətig. Kən okəmə kitat kotətig əh e təfagə rat, kən motəməhl e nelmin nəhlan, nat u in nat kit rəha nəgīnən.

h 10:22 Hip 7:19; Efes 3:12 **i 10:22** Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24 **j 10:22 1** Pita 3:21
k 10:25 Hip 3:13 **l 10:26** Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21 **m 10:27 2** Tes 1:7-9; Hip 12:29
n 10:28 Dut 17:6,7 **o 10:29** Hip 6:6 **p 10:29** Mat 26:28 **q 10:29** Nol Əpən 1:5
r 10:30 Dut 32:35 **s 10:30** Dut 32:36; Sam 135:14

³²Təwir məmə nikitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən təmatasiəgəpən itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotatig e nəluaginən asol e nəmegəhən, kən in nian iəkis kit, itəm nəmotatig e nahməən asol.^t Məto itəmat nəmoatətul əskasik. ³³Nian neen netəmim koatən rat itəmat e niğanəmti netəmim,^u kən moatol min natimnat rat min neen kəm itəmat. Nian neen, itəmat nəmos moatətul-pən o netəm min un itəm katol tərət elat nəhlan. ³⁴Itəmat nəmos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwın e kalapus, kən itəmat nəmotatig e nəratən məsin rəhalat.^v Kən nian netəmim kəmotakləh-in natimnat min rəhatəmat, kən itəmat nikitəmat təmagien əm,^w məto-inu itəmat nəmotitun rəkis məmə rəhatəmat natimnat neen əh-ikin tətətig, itəm in təwir maprəkis, kən natimnat min u, okol təsikəən nian kit.^x

³⁵İnəh, in nətouən asol rəhatəmat itəm Uhgın otəpanos-ipinə kəm itəmat. Kən məto-inun o nat wır min əh itəm koatəməhl aupən-in itəmat, təsəwirən məmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat. ³⁶Itəmat nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən təfəməh,^y məmə nəkoatol natimnat itəm Uhgın tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natimnat min itəm in təmən-iəkis məmə otos-ipinə kəm itəmat.^z ³⁷Məto tol nulan, inun Uhgın təmən mihin məmə,

“Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa,
in otiet-arəpa, otəsölən kəmin.^a

³⁸Məto rəhak etəmim itəm tətəuatip e niğanəmtək,
in otatəkəike e rəhan nahatətəən.^b
Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io,
minətan təlig-təlig,
kən nikik otəsagienən ron.”

³⁹Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təlig-təligən məmə Uhgın otərəkin kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgın, məmə kitat koatos nəmegəhən.

Nahatətəən

11 ¹?Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən e natimnat min u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wır məmə natimnat min u, ilat nipahrienən. Nat əpnəpən məmə kəsotehmən^c natimnat min u, məto kitat kotitun wır məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat. ²Kən Uhgın təmənuwi netəm min u aupən o rəhalat nahatətəən.

t 10:32 Fil 1:29,30 u 10:33 1 Pita 4:14 v 10:34 Hip 13:3 w 10:34 1 Pita 4:13

x 10:34 Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5 y 10:36 Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11

z 10:36 Hip 6:15; 9:15 a 10:37 Nol Əpən 22:20 b 10:38 Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11

c 11:1 2 Kor 4:18

³Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgin təməghat əm, kən ilat kəmotatig.^d Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsosən nat kit itəm tinatig rəkis mol ilat lan. ⁴Epel in təmahatətə əskasik e Uhgin, tol nəhlan in təmos-ipən nat kit kəm Uhgin itəm təwir maprəkis-in rəha Ken.^e Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgin nəhlan, kən Uhgin təmən-iarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nikin tagien o nosən rəhan natimnat. Kən nat ərnapin məmə suah u təmimis rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat.^f

⁵Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgin, tol nəhlan in təsimisən. Uhgin təmos-irəkis in e nətueintən u, məmə otuwın əpəh ilis e nego e neai. Netəmim kəsotəplan minən, məto-inu Uhgin təmiləs-irəkis.^g Məto nian Uhgin təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgin təməgətun kəm in məmə nikin tagien ron. ⁶Məto okəmə etəmim təsahatətəən e Uhgin, in təsolən Uhgin nikin tagien ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgin,^h in otəkəike mahatətə məmə Uhgin tətətatig, kən matətou netəm min un itəm kotalkut o nitunən in.

⁷Noah in təmahatətə əskasik e Uhgin. Tol nəhlan, nian Uhgin təmatən-ipən natimnat min kəm in əupən, itəm netəmim kəsotəplanən əh,ⁱ Noah təmatisiai-in, matol nəwian. Kən in təmiləkən nego asol kit^j məmə otosmegəh rəhan min. E rəhan nahatətəən, təhmen əm məmə Noah in təmatakil netəmim. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgin təmol in tətəuatip e niganəmtin.^k

⁸Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgin. Tol nəhlan, e nian Uhgin təmaun-in rəkis məmə otuwın e nəptən pisin kit, in təmatol nəwia Uhgin. Nəptən əh, Uhgin təmən-iəkis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmiet, məto in təruru məmə tətəuwın hiə ne. ⁹Təmahatətə əskasik e Uhgin nəhlan, kən mətatig e nəptən u itəm Uhgin təmən-iəkis əupən məmə otos-ipən kəm in.^l Məto təmətatig ikin əh e nimə tapolən əm, təhmen əm e iapispis kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgin təmos-ipən nəniəkisən u kəm iləhal kərən, ilau min kəmətəuatig əm e nimə tapolən.^m ¹⁰Epraham təmol nulan, məto-inu in tətəzahgin məmə otuwın e taon kitⁿ itəm nəukətin tiəkis, otətətatig tuwəh.^o Taon u, Uhgin əm təmol mak lan, kən minol rəkis tətətatig.^p

¹¹Sera tətəhatətə əskasik e Uhgin, nat ərnapin məmə in tinipitaguıhl agin, məto Uhgin təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmiləs nətin u, məto-inun in təmahatətə lan məmə otol nəniəkisən rəhan

d 11:3 Jen 1   **e 11:4** Jen 4:4-5   **f 11:4** Hip 12:24   **g 11:5** Jen 5:21-24

h 11:6 Hip 7:19   **i 11:7** Hip 11:1   **j 11:7** Jen 6:13-22   **k 11:7** Jen 6:9   **l 11:9** Wək 7:5

m 11:8-9 Jen 12:1-8   **n 11:10** Hip 12:22; 13:14   **o 11:10** Nol Əpən 21:2, 14

p 11:10 Hip 11:16

tuwa miet-arəp.^{q r} ¹²Epraham tinaguihl rækis, otəsuwəhən tımis,^s məto noanol min tepət kəmotisi-pən lan. Nat ərnapin məmə in etəmim kitiah əm, məto noanol min əh rəhan, ilat tepət tepət, tahmen əm e məhau əpəh e napuə ne niməkləkil əpəh itəhəi itəm kəruru nafinən.^t

¹³Netəm min u, ilat kəmotahatətə əskasik e Uhgın, məto nian kəmotimıs, ilat kəməsotosən əh natimnat min u itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat.^u Ilat koatəplan natimnat min u məmə natimnat min u koatan isəu əh olat, məto nıkilat tagien pık məmə okotəplan.^v Kən ilat moatən-iarəp məmə koatatig e nətueintən u məto ilat kotahmen əm e iapispis min əm.^w Nətueintən u, sənəmə in iməlat pahrien ikin. ¹⁴Nian netəmim koatəghat nəhlan, in tatəgətun əsas əm, məmə ilat koategəs-in iməlat ətuatip ikin. ¹⁵Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən rəhalat əupən, itəm kinotapəs rækis. Okəmə nıkilat tatəht nəhlan, kotitun nitəligən matuwın, məto təsolən mihin.^x ¹⁶Ilat kotolkeike iməlat ik pisin kit itəm təwir maprəkis, inun e nego e neai.^y Kən o nat u, in təsaulis-inən^z məmə okən məmə in rəhalat Uhgın.^a Kən Uhgın təmol əpen-əpenə rækis e taon kit^b ikin əh.

¹⁷⁻¹⁸Epraham təmahatətə e nəniəkisən min itəm Uhgın təmən-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uhgın təmən-iəkis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmə in noanol ətuatip rəham,^c kən e Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Məto e nahatətəən rəha Epraham, nian Uhgın təmek asgəwın in, kən in təmətul matip o nohamnuən nətin noan kitiah əm^d u Aisak məmə otol sakrifais lan kəm Uhgın.^e ¹⁹Məto-inu Epraham nıkin tatəht məmə Uhgın titun nolən etəmim təmegəh min e nimisən.^f Kən in təmos min netin, iuəhkir əm tahmen məmə in təmegəh min e nimisən.

²⁰Aisak təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwirən rəhan tuwın kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natimnat min itəm otəpanuwa nian kit.^g

---

q 11:11 Suatip kit min rəha nəuhlinən nəghatən u tol nulan. ‘Epraham təmahatətə əskasik e Uhgın, nat ərnapin Sera tinipitaguihl agin, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmiləs nətin u məto-inu Epraham təmahatətə e Uhgın məmə in otol rəhan nəniəkisən tuwa miet-arəp.’ **r 11:11** Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 **s 11:12** Rom 4:19 **t 11:12** Jen 22:17 **u 11:13** Hip 11:39 **v 11:13** Mat 13:17 **w 11:13** Jen 23:4; Lev 25:23; Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 **x 11:15** Jen 24:6-8 **y 11:16** 2 Tim 4:18 **z 11:16** Mak 8:38 **a 11:16** Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 **b 11:16** Hip 11:10; 13:14 **c 11:17** Jen 21:12; Rom 9:7 **d 11:17** Nat ərnapin məmə Epraham nətin kit min u Ismael, rəhan slef təmiləs, məto nətin u Aisak katən məmə in noan kitiah əm məto-inun Uhgın təmən-iəkis əupən məmə otos-ipən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatip rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16 **e 11:17** Jen 22:1-10; Jem 2:21 **f 11:19** Rom 4:21; Jon 5:21 **g 11:20** Jen 27:27-29,39,40

²¹Jekop tēmahatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, nian iuəhkir əm in timis, in tēməfak mēmə Uhgín otəhlman nəwirən kəm nəti Josep mil.^h In tēməf kasikin, mətul əməhl-əməhl, kən in matənwiwi Uhgín.

²²Josep tēmahatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, iuəhkir əm in timis, kən in tēmatəghat-in nian noanol min rəha Isrel okəpanotiet Ijip. Kən in tēmatən rəkis əm kəm ilat mēmə okotəhrol e nikilkilin.ⁱ

²³Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, nian Moses təmaiir,^j ilau kəmuəplan mēmə in suakəku wir kit, kən ilau kəmatuəhluaig-in o məwig kisil. Kən ilau kəməsuaginən nətəghlən nəghatən rəha kig.^k

²⁴Moses tēmahatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən tēməsəlkeikəən mēmə okən mēmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha Ijip.^l ²⁵In tēməsəlkeikəən mēmə otətətig e nagiənən e nolən rəha təfagə rat məto-inu nagiənən rəha təfagə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nikin təmagiən mēmə otuwín moatətig ilat netəmim rəha Uhgín, moatətə tərət ilat min ilat. ²⁶Nikin tēmatəht mēmə okəmə netəmim okotalah-əmnu^m in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okol təsaulisən. In nikin otagiən təhmín min o nat u taprəkis-in mēmə otətətə təwir e natimnat wir min e nəmegəhən əpəh Ijip.ⁿ In tēmatol nulan məto-inun nian rafin in tatuag-pən o nətəuən itəm Uhgín otos-ipən kəm in.^o ²⁷Moses in tēmahatətə əskasik nəhlan e Uhgín, kən təmagim Ijip^p məsəginən kig u itəm neməha tatol pik. In tēməseirairən mītəlig, in tēməkəike matuwín, təhmen mēmə inu tətəplan Uhgín u, itəm etəmim təsəplanən e niganəmtin. ²⁸Tēmahatətə əskasik e Uhgín nəhlan, kən in tēmətuoun nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In tēmən-iarəp kəm noanol min rəha Isrel mēmə okotəkəike motorautin-pən nita sipsip e toa e nimə min rəhalat. Okotol nəhlan mēmə nagelo itəm Uhgín otahl-ipa o nohamnuən itəm,^q in otəsohamnuən nenətəlat min u nəman,^r itəm kəmotəupən kaiir.

²⁹Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgín. Tol nəhlan, ilat kotitun nequəfiminən e Nitəhəi Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan təhmen əm e nitən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nitəhəi tēməmik ilat, kən kotəmnim.^s

³⁰Noanol min rəha Isrel kəmotahatətə əskasik e Uhgín, kən tol nəhlan, ilat kotaliwək motitəlau e fenis rəha Jeriko. Fenis u, kəmol e kəpiel. Ilat koatitəlau, moatitəlau e fenis əh, mətoarus-pən nian sepín, kən əmun, fenis asol un, təmitəgit misas.^t

³¹Rehəp u, pətan e suatip, tēmahatətə əskasik e Uhgín. Kən tol nəhlan, nikin təmagiən mēmə otos suah mil un noanol rəha Isrel mil,

h 11:21 Jen 48:1,8-22   **i 11:22** Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32   **j 11:23** Eks 2:2
k 11:23 Eks 1:16, 22   **l 11:24** Eks 2:10   **m 11:26** Hip 13:13   **n 11:26** Luk 14:33
o 11:26 Hip 10:35   **p 11:27** Eks 12:50, 51   **q 11:28** 1 Kor 10:10   **r 11:28** Eks 12:21-23
s 11:29 Eks 14:21-31   **t 11:30** Josua 6:12-20

itəm kəmueia anion mēmə okuəplan kən miatun wir natimnat ikin. Ilau kəmuea e rəhan nimə.^u Kən o nat u, noanol min rəha Isrel ilat kəməsotohamnuən pətan u nian ilat kəmotohamnu netəm ikin əh itəm kəmotəht nəwia Uhgīn.^v

³² Məto okol esənən tuwin təhmin min. Okol esəghatən təfəmäh mən Kiteon,^w ne Parak,^x ne Samson,^y ne Jefata,^z ne Tefit,^a ne Samuel,^b ne ien min. ³³ Ilat u kəmotahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan, ilat kəmotol natimnat tepət. Ilat kəmotit noanol min rəha Isrel motuwin motəluagin ilat netəm ik pisin pisin min, kən moatol win elat.^c Ilat kəmoatol nolən ətuatip min, kən moatos natimnat wir min itəm Uhgīn təmən-iəkis mēmə otos-ipən kəm ilat. Kəmotahatəsig-in nohlin laion min, mēmə okəsotunən ilat,^d ³⁴ kən ilat kəmotohamis nigəm asol itəm tatuəp,^e kən ilat motagim tənin netəm kotəmə okotohamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.^f Ilat rəhalat nəsanənən tikə, məto Uhgīn təmos-ipən nəsanənən kəm ilat.^g Kən ilat koatol win e mopael min rəha niməptən pisin pisin min.^h ³⁵ Nipitan neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgīn, kən tol nəhlan Uhgīn tatol nenətilat kotaiir-pa min e nimisən.ⁱ Məto netəmim neen əh-ikin itəm kotahatətə əskasik e Uhgīn. Məto ilat kotegəhan-in rəhalat tikimīr min koatol nəratən ne nahmənən kəm ilat e nipətilat, kən nikilat təsəhtən nat u. Ilat kəməsotapəsən rəhalat nahatətəən, mēmə rəhalat tikimīr min okotikis ilat. Ilat koatahatətə mēmə Uhgīn in otol ilat kotəmegəh min e nəmegəhən kit itəm təwir maprəkis. ³⁶ Kən ilat neen, netəmim koatalah əsan elat, kən koatalis-alis ilat.^j Kən ilat neen, netəmim koatəlis ətain ilat e sen, kən moatəmki-pən ilat e kalapus.^k ³⁷ Ilat neen, kəmahtimnu ilat e kəpiel apin,^l kən ilat neen, netəmim kəmotəmik soə rəha nətəhlən nig, motətətip nipətilat nəwtain kəiu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.^m Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigi nəni ne sipsip.ⁿ Ilat ian-rat min agin, nian rafin netəmim koatərəkin ilat, moatol tərət agin elat. ³⁸ Ilat, netəm wir min. Nətueintən u, təsahmenən mēmə ilat okotatig ikin. Məto ilat kəmoatətip əpnəpin əm, əpəh ikin taruən-aruən ikin, ne e nitot min, ne e nipəg kəpiel min,^o ne nipəg min əpəh e nisip.

³⁹ Netəm min u, ilat rafin kəmotahatətə əskasik nulan e Uhgīn, kən in təmos-ipən nərig wir kəm ilat.^p Məto ilat kəməsotosən əh nat u^q itəm

---

u 11:31 Jos 2:1-16 **v 11:31** Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 **w 11:32** Jaj 6-8
x 11:32 Jaj 4-5 **y 11:32** Jaj 13-16 **z 11:32** Jaj 11-12 **a 11:32** 1 Saml 16:1,13
b 11:32 1 Saml 1:20; 3:19-4:1 **c 11:33** 2 Saml 8:1-3 **d 11:33** Dan 6:22
e 11:34 Dan 3:19-27 **f 11:34** Eks 18:4 **g 11:34** 2 King 20:7; Jaj 16:28
h 11:34 Jajes 15:8 **i 11:35** 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 **j 11:36** Jer 20:2;
 37:15 **k 11:36** Jen 39:20 **l 11:37** 2 Kron 24:21 **m 11:37** 1 King 19:10; Jer 26:23
n 11:37 2 King 1:8 **o 11:38** 1 King 18:4; 19:9 **p 11:39** Hip 11:2, 4 **q 11:39** E ves
 33 kitat kotəplan mēmə netəm min u neen kəmoatos natimnat wir min itəm Uhgīn
 təmən-iəkis mēmə otos-ipən kəm ilat. Məto nəniəkisən kit əh-ikin itəm kəsotosən əh. Ilat
 kotətag-pən o nian itəm Uhgīn otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotehmən e rəhalat
 nəmegəhən.

Uhgin tāmən-iäkis räkis mēmə otos-ipən kəm ilat,^{r 40} mətō-inu in tinol räkis nalpəkauən kit rəhan, mēmə in otol təwir maprəkis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike mēmə otilpin kitat min ilat u aupən, mēmə kitat min ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun naiuən.^{s t}

Uhgin tətəg-ətuatip-in nenətin min

12 ¹Kən netəm min u, ilat tēpət tēpət, koatətig kitəlau e kitat, koatətul-arəp o Uhgin, moatahatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatiləs-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlīn rafin nat figəm itəm otaskəlīm ətain itat mēmə kəsotaiu pikən, ne təfagə rat itəm tatəper-ipən e kitat. Kən pəs kitat kotaiu^u məsotəpou-inən^v naiuən itəm Uhgin təmələhəu aupən-in kitat. ²Kotitun nolən nian niganəmtitāt otatətul-pən əm o Iesu,^w itəm in nəukəti nahatətəən rəhatat,^x kən inun itəm otol mēmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nikitāt otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təmimis e nig kəluau, kən mətō nahməən.^y Mətō in təmol nat əpnapin lan, megəhan-in naulisən rəha nimisən e nig kəməluau, mətō-inu təmol rəhan nətəligən təkāsik o nagiənən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tatəpələh e rəhn matip Uhgin u in Kig,^z ikīn nepətən ne nisaiiən tətətig ikīn. ³Təwir mēmə nikitəmat otatəht Iesu, ne rəhan nətul əskasikən e nian iol təfagə min kəmotərakin-pən nəghatən rat min kəm in, mēmə nikitəmat otəsəpouən^a kən motapəs nahatətəən rəhatəmat.

⁴Ekitun mēmə itəmat, noatəluagin o noh räkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, mətō itəmat kit tikə itəm nitan təmaiəh o nəluaginən u.^b ⁵Itəmat ninotaluin räkis nəghatən itəm tatiləs-ipər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgin təməghat nulan kəm itəmat, tahmen e nenətin ətuatip min, matən mēmə,

“Nətik, nian Iəramərə tətəg-ətuatip-in ik, solən nat əpnapin lan.

Əsolən nikim təpou nian in tətəgət pik lam.

⁶Mətō-inu okəmə Iəramərə tolkeike pik suah kit, kən in təike məg-ətuatip-in suah un.^c

Kən okəmə in tos suah kit mēmə nətin, kən in təike malis-alis.”^d

⁷Tol nəhlan, otətul məha-məha e nian iäkis min. Uhgin tatos-ipa nian iäkis min u o nəg-ətuatip-inən itəmat. Itəmat nenəti Uhgin min, mol

r 11:39 Hip 11:13; 10:36 **s 11:40** Nol Əpən 6:11; Hip 2:10 **t 11:40** Suatip kit min rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak,” tol nulan, “kitat min ilat min un, okul kələh kitat kotətuatip agin.” **u 12:1** 1 Kor 9:24 **v 12:1** Hip 10:36 **w 12:2** Sam 25:15 **x 12:2** Hip 2:15 **y 12:2** Fil 2:8,9; Hip 2:9 **z 12:2** Mak 16:19 **a 12:3** Kal 6:9; Nol Əpən 2:3 **b 12:4** Hip 10:32-34 **c 12:6** Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19 **d 12:5-8** Prov 3:11-12

məmә in tatəg-ətuatip-in nulan itəmat.^e ?Məto suakəku naka un itəm tata rəhan in təsəg-ətuatip-inən? ⁸Uhgin tatəg-ətuatip-in rafin nenətin ətuatip min.^f Okəmә Uhgin təsələn nəhlan etəmat, kən nipətin u məmә sənəmә itəmat nenətin ətuatip min, itəmat nisualkələh lapin. ⁹Rəhatat tata min e nətueintən u, koatəg-ətuatip-in itat. Kən kitat, koatisiai-in ilat. ?Kən okotəhrol nulan e tata rəha narmitat^g itəm tətətig e nego e neai? Təwir məmә okotos-iəhau agin itat, kən motatig ahgin.^h Kən e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən.ⁱ ¹⁰Rəhatat min tata, kotəg-ətuatip-in itat o nian əkuəkir əm, e rəhalat əm nətəligən. Məto Uhgin tətəg-ətuatip-in itat məmә otasitu etat, kənu otol kitat kotasim tahmen lan.^j ¹¹Okəmә Uhgin tətəg-ətuatip-in kitat, in tahmen e nat kit itəm nian kitat kəmotun, məto tisiu, kən marəp. Məto uarisig, okəmә kotegəhan-in məmә nəg-ətuatip-inən əh otiuw asilə e rəhatat nətəligən, kən in otəe noan təwir, inun nəməlinuən^k itəm tətisi-pən e nətuatipən.

¹²Tol nəhlan, nat əpnəpin məmә itəmat noatətig e nian iəkis, məto otiləs-ipər nelmitəmat itəm təpou, məmә otəsanən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol məmә kuəskasik o naiuən.^l

¹³“Otol suatip rəhatəmat tətuatip wir,^m
məmә pah un itəm noataliwək kələh, nelkin təmimis,
nelkin okol təsərat agin-əhən, miet rəkis,ⁿ
məto in otəpanəwir min.”^o

Etəm təsahatətəən e Uhgin, in otəkəike mos nalpīnən

¹⁴Otalkut məmә onakətig wir itəmat netəmim rafin e nəməlinuən.^p Kən motalkut məmә nəkotol itəmat məmә rəhatəmat nəmegəhən tasim.^q Etəmim itəm təsasimən, okol təsəplanən niganəmti lerəmərə nian kit.^r ¹⁵Otəto wir itəmat məmә itəmat kit itəm tətaiu matuwīn otəpou e nəlugi suatip, kən məsosən nəwirən rəha Uhgin.^s Otəto wir min itəmat məmә nokī nig akona kit^t in otəsuwīnən e nikitəmat, kən məwiə, mol noan tēpət e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nahuin titun nərəkīnən nəmegəhən rəha netəm iasim neen min. ¹⁶Oatəto wir itəmat məmә suah kit təsit əpnəpinən iərman o pətan.^u Itəmat kit otəsahmenən e Esao u, rəhan nəmegəhən təsətuatipən, in tatol nat əpnəpin e Uhgin. In təmaupən maiir, məto in təmol-salim-in nepətən rəha suakəku itəm təmaupən maiir.^v Məto nəmti nat u, in təmol-salim-in, in nagwənən itəm təmun mau kitīəh əm. ¹⁷Itəmat nəkotitun məmә uarisig, nikin otəpanuwīn min

e 12:7 Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24 f 12:8 1 Pita 5:9 g 12:9 Nam 16:22;
27:16 h 12:9 Jem 4:7 i 12:9 Aes 38:16 j 12:10 2 Pita 1:4 k 12:11 Aes 32:17;
Jem 3:17,18 l 12:12 Aes 35:3 m 12:13 Prov 4:26 n 12:13 Kal 6:1 o 12:13 Aes 35:3;
Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26 p 12:14 Rom 14:19 q 12:14 Rom 6:22
r 12:14 Mat 5:8 s 12:15 Hip 3:12; 4:1 t 12:15 Dut 29:18; Hip 3:12 u 12:16 1 Kor 6:18
v 12:16 Jen 25:29-34

e nepətən rəha nəmti-nipin. Kən təmalikut pik məmə rəhan tata otəfak məhlman nəwirən kit kəm in. Məto nat əpnapin məmə təmətasək pik pap ron,^w məto okol təsəuhlinən nikin əh-roiu, kən rəhan tata okol təsəfakən məhlman nəwirən kəm in.

Lou təhrol nulan mol pisin e nammusən təwir

¹⁸⁻²¹ Aupən ikin, noanol min rəha Isrel, kəmotuwın e nitot asol u Sinae, e nətueintən u. Kən ikin əh, kəmotəplan nigəm itəm tatuəp, kən napinəpən asol təmeiuiiu mirəfin nat, kən kəmotəto nimətag asol ne təwi tətəgət əfəmäh,^x kən kəmotəto nəwian kit tətəghat kəm ilat.^y Kən nian kəmotətəlig-in rəhan nəghatən min, kən ilat kəmoatən əskasik məmə ilat kotapəs agin-əh nəto minən nəwian u.^z Kəmotəgin motasiəp o nəghatən u, təmən məmə, “Okəmə nat megəh əm kit otuwın e nitot u, məto itəmat onəkotəike moataht e kəpiel apin motahtimnu timis.”^a Nian Moses təməplan natimnat min u, in min təməto tərət kən məmə, “Io enəgin u enəgin, minətasiep.”^b

Məto itəmat nəsotuwamən ikin-u.^c

²² Itəmat nəmotuwa e nitot u Saeon,^d ne taon asol^e u ima Uhgın ikin itəm tətəmegəh, tətətig tətətig. Inun Jerusalem wi əpəh ilis e nego e neai,^f u nagelo min taosan taosan kəmuəfimin ilat ikin o nagienən asol. ²³ Kən itəmat nəmotuwa e nuəfiminən asol rəha netəmin rəha Uhgın, itəm kotahmen e netəm kəmotəupən kaiir u rəhan min,^g nərgilat kəməte rəkis e nego e neai.^h Kən itəmat nəmotuwa o Uhgın, itəm otəpanakil netəmin rafin.ⁱ Itəmat nəmotuwa motol kitiəh itəmat narmi netəm ətuatip itəm kinotimis rəkis, kən Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak.^{j k} ²⁴ Itəmat nəmotuwa o Iesu u, in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u itəm Uhgın təmol kəm itat. Kən nəmotuwa o nita Iesu, itəm in təmorautin-pən^l mol itəmat nakotasim. Nita əh in təmən-iarəp natimnat min u itəm kotəwir motəprəkis-in natimnat min itəm nita Epel təmən-iarəp.^{m n}

²⁵ O natimnat min u, oatəto wir itəmat, məmə itəmat onəsotəuhlinən məntəatəmat o Uhgın^o u tətəghat kəm itəmat.^p Məto-inu Moses, in etəmin əm. Kən kitat kotitun məmə netəm aupən kəməsotətəlig-inən

---

w 12:17 Jen 27:30-40 x 12:18 Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11 y 12:18 Dut 4:12
z 12:18 Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16 a 12:18 Eks 19:12,13 b 12:18 Dut 9:19
c 12:18-21 Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12 d 12:22 Aes 24:23; 60:14; Nol Əpən 14:1
e 12:22 Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 f 12:22 Kal 4:26 g 12:23 Eks 4:22 h 12:23 Nol
Əpən 20:12 i 12:23 Jen 18:25; Sam 94:2 j 12:23 Fil 3:12 k 12:23 Suatip kit min o
nəuhlinən nəghatən u, “Uhgın tinol ilat kinotətoarus mak” tol nulan, “Uhgın tinol ilat
kinotətuatip agin.” l 12:24 Hip 9:19; 10:22; 1 Pita 1:2 m 12:24 Jen 4:10; Hip 11:4
n 12:24 Nita Epel in təmən-iarəp məmə Uhgın otol nalpinən, məto nita Iesu təmən-iarəp
məmə Uhgın otoh rəkis nalpinən. o 12:25 Hip 3:12 p 12:25 Hip 1:1

rəhan nəghatən o nəhgaiirən elat. Ilat kəməsotagim rəkisən e nalpinən rəhalat. ?Kən okəmə tol nəhlan, kən okahrol kitat okəmə kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Uhgın itəm təmisi-pən e nego e neai muwa məmə otəhgaiir etat?^q ?Kitat okotagim rəkis-in ahrol nulan?²⁶ Nian aupən, nəwia Uhgın təməloal e nəptən.^r Məto roiu əh, təmən-iəkis kəm itat məmə, “Nian kit min əh-ikin, io ekəloal min e nətueintən. Kən o nian əh, sənəmə nətueintən əm ekatigtig lan tasiəp, məto neai min otasiəp-asiəp məloal.”^s ²⁷Nian Uhgın tatəghat-in məmə, “Nian kit min əh-ikin,” nīpətin un məmə in otatigtig^t e natimnat rəha nətueintən əm itəm Uhgın təmol, məmə otəh rəkis ilat. Otəh rəkis nəhlan natimnat, məmə natimnat itəm okəsotəloalən, ilat okotatig, kən inun, natimnat itəm okotatig liliin.

²⁸ O nat u, təwir məmə kitat kotən tagkiu o Uhgın, məto-inu kitat koatos nego rəha Uhgın u, kəruru nəloal-əloalən lan, kən okol təsietən nian kit.^u Təwir məmə kitat kotəfak kəm in, e nolən itəm nikin tagien lan, məmə kitat okotisiai-in, kən motəgin min,^v ²⁹ məto-inun Uhgın rəhatat, in tahmen e nigəm asol kit itəm tatuwaan ətip natimnat rafin.^w

Namnun nəghatən

13 ¹ Təwir məmə nəkotəkəike əh moatol nolkeikeən kəm itəmat min tahmen e piatəmat min.^x ² Sotaluinən nehmən iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin.^y !Okəm-naka ilat nagelo min! Netənim neen itəm kəmoatol nulan, ilat kəmoatehm wir netənim, məsotitunən məmə ilat nagelo min.^z ³ Sotaluinən netəm kotatig e kalapus.^a Nikitəmat otatuəh ilat, mətahmə olat tahmen əm məmə inun ik min nəkətatig e kalapus. Otəto kələh nahməən e nikitəmat, itəmat netəm min un itəm katol tərət elat, tahmen əm məmə inun ik natəto nahməən e nīpətim atip.

⁴ Pəs netənim rafin kotisiai-in natigən rəha marit, məmə in tasim nian rafin.^b Pəs netənim rafin kotəgin o nīməhan rəhalat min, məsoteguafələn. Uhgın otakil etəm aluə ne pətan əkəku itəm kətuapil kələh, kən makil min iərman ne pətan itəm kətuapil kələh, iərman itəm tətəpil ilau pətan u sənəmə rəhan pətan, ne pətan itəm sənəmə rəhan ətuatip iərman.^c

⁵ Ətul-pən isəu o nolkeikeən rəha məni.^d Nikim təike magien əm o rəham natimnat u natos tahmen^e məto-inu Uhgın tatən məmə,

“Okol esapəsən ik,
məsəhlmanən ik nian kit”^f

q 12:25 Hip 2:2,3; 10:29 r 12:26 Eks 19:18 s 12:26 Hag 2:6 t 12:27 Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17 u 12:28 Sam 15:5; Dan 2:44 v 12:28 Mal 2:5; 4:2 w 12:29 Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7 x 13:1 Rom 12:10 y 13:2 Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13 z 13:2 Jen 18:1-33 a 13:3 Mat 25:36; Hip 10:34 b 13:4 Mal 2:15 c 13:4 Dut 22:22 d 13:5 1 Tim 3:3 e 13:5 Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 f 13:5 Dut 31:6,8; Jos 1:5

⁶Kən tol nəhlan kitat kotitun əsas, kən moatən məmə,
 “İərəmərə in iasitu rəhak,
 tol nəhlan esəginən.

Oesəginən nat kit itəm etəmim əm otol kəm io.”^g

⁷Nikitəmat otəkəike matəht netəm-iasol min u rəhatəmat^h itəm kəmotəupən motəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın. Otətəlig-in-tu natimnat wir min itəm təmiet e nəmegəhən rəhalat, kən motahatətə e İərəmərə tahmen əm elat.ⁱ

⁸Iesu Kristo in tatol əm nulan, nəniəp, ne roiu, kən otəpanətətiğ nulan, nammun tikə.^j ⁹Sotolən məmə nəgətunən wi pisin pisin min tiuw rəkis itəmat o suatip ətuatip.^k Itəmat otuag-pən əm o Uhgın, itəm tətəsitə etəmat e nikin agien məmə otol rəhatəmat nətəliğən təkəsik.^l Təsəwirən məmə kitat okotətou-pən nətuakəmən rəha nunən nagwənən,^m məmə in otol kitat kotəkəsik, məto-inu in niphrienən, nətuakəmən əh, okol təsəsitə e netəm koatol.

¹⁰Rəhatat olta tatig. Məto pris min itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha nətueintən u,ⁿ ilat u, kəsegəhan-inən ilat məmə okotun^o nagwənən^p kit e olta u rəhatat.^q

¹¹E nolən rəha pris əsol agin, nian in tatohamnu rəkis nat meğəh, kən matos nitan kən muwin əpəh imə e İkin Tasim Agin İkin, kən mos-ipən kəm Uhgın o nafəl rəkisən təfəgə rəha netəmim.^r Məto uarisig, katiləs-iarəp nat meğəh u əpəh ihluə ikin e nimə tapolən min rəhalat, motaan ətip.^s ¹²E nolən kitiəh əm, Iesu təmiet rəkis e taon,^t kən ikin əh in təməto nahməən e nipətin, kən mimis ikin əh, məmə nitan^u titun nafəl rəkisən təfəgə rat rəha netəmim, mol ilat kotətuatip, motasim, məmə ilat rəha Uhgın.^v ¹³Tol nulan, pəs kitat kotol məmə inu okotiet ihluə imətət ikin, motol kitiəh kitat min əpəh ihluə.^w Kən okotəkəike motətul matip məmə netəmim okotol naulisən kəm itat, tahmen əm mə inun, kəmotol mihin lan.^x ¹⁴E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatip imətət ikin tikə, itəm otətətiğ lilin.^y Məto kitat koategəs-in rəhatat taon ətuatip itəm kotitun məmə otəpanuwa.^z

g 13:6 Sam 118:6,7   **h 13:7** Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16   **i 13:7** Hip 6:12

j 13:8 Sam 102:27; Hip 1:12   **k 13:9** Efes 4:14   **l 13:9** Kol 2:7   **m 13:9** 1 Kor 8:8;

Hip 9:10   **n 13:10** Hip 8:5   **o 13:10** 1 Kor 9:13; 10:18   **p 13:10** Jon 6:48-58

q 13:10 “Nagwənən” itəm katol sakrifais lan e “rəhatat olta” inun Kristo pisin əm (Jon 6:48-58). Pris min əupən, ilat kəmotitun nunən noanuəwəhgın nat meğəh min e sakrifais min neen ilat koatol o nos-ipənən kəm Uhgın. Məto kəsegəhan-inən kəm ilat o “nunan” Kristo, nipətin u məmə kəsotosən ron.   **r 13:11** Lev 16:15   **s 13:11** Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27   **t 13:12** Jon 19:17   **u 13:12** Rom 3:25   **v 13:12** Efes 5:26
w 13:13 Luk 9:23   **x 13:13** Hip 11:26   **y 13:14** Hip 12:27   **z 13:14** Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22

¹⁵Tol nulan, e nasituən rəha Iesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgin nian rafin.^a Sakrifais min u rəhatat, inun, okoatiləs-ipər nərgi Uhgin nian rafin, moatən-iarəp nərgin.^b ¹⁶Sotaluinən o nolən təwir ne nawte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tikə,^c mətō-inun in min tahmen e sakrifais^d itəm niki Uhgin tagien ron.^e ¹⁷Otol nəwia netəm-iasol min e niməfak,^f kən motatig ahgin ilat. Ilat u, koatehm wir nəmegəhən rəhatəmat,^g məsotamegən, mətō-inu ilat kotitun məmə okotəike motən nəmtət lan kəm Uhgin məmə ilat kəmotol wək u, təhrol nulan. Itəmat nakotəike motol ilat nikilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nikilat təsagienən ron, nolən u okol təsasitu agin-əhən etəmat.

¹⁸Otəfak otimat,^h mətō-inu ekotitun əsas məmə rəhatimat nolən in tətuatip əm,ⁱ kən ekotolkeike agin məmə nian rafin itimat ioatol nolən təwir əm. ¹⁹Io ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətapəh-in o Uhgin, məmə io ekitun nitəlig-pa-minən otəmat uəhai əm.

²⁰Iatəfak min otəmat min məmə, Uhgin otasitu etəmat. Uhgin u, in nəukəti nəməlinuən.^j Kən in təmol rəhatat Iərəməərə Iesu təmegəh min e nimisən,^k mətō-inu nitan təmaiu o nolən nəniəkisən lilin^l in tətətig matəmegəh.^m Iesu əh, in etəm təwir məprəkis o nehm wirən sipsip min rəhan.ⁿ Iatəfak məmə Uhgin u, ²¹in otos-ipinə natimnat wir min rafin kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən iatəfak məmə, Uhgin otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiah kitiah,^o kən e nasituən rəha Iesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwir təwir, kən nikin otagien pik ron. Kən pəs kotiləs-ipər nərgi Kristo ilis nian rafin, matuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.^p

²²Piak min ne winik min. Naoa u rəhak təsəfəməh pikən. Mətō iakətapəh əskasik otəmat məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh min məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən min itəm otiləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

²³Iakolkeike məmə onəkotitun məmə piətət u Timoti, ilat kəmotiləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itimlau min, ekiamnə.

²⁴Itəmat otən təwir kəm netəm-iasol min rəhatəmat, ne iəfak min u imatəmat ikin. Netəm Itali kəmotən təwir kəm itəmat.

²⁵Pəs Uhgin otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin. Əwəh.

---

a 13:15 1 Pita 2:5   **b** 13:15 Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19   **c** 13:16 Rom 12:13
d 13:16 Fil 4:18   **e** 13:16 Sam 50:21-15; Hos 14:2   **f** 13:17 Hip 13:7,24   **g** 13:17 Aes 62:6;
Wək 20:28   **h** 13:18 1 Tes 5:25   **i** 13:18 Wək 23:1   **j** 13:20 Rom 15:33
k 13:20 Wək 2:24   **l** 13:20 Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28
m 13:20 Hip 9:20   **n** 13:20 Jon 10:11   **o** 13:21 Fil 2:13   **p** 13:21 Rom 11:36